

ОДБРАНА

Година X ■ Број 221 ■ 1. децембар 2014. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

**Вежба
Срем 2014**

Интервју

Бригадни генерал Петар Латковић
командант Централне логистичке базе

Путевима логистике

АУТОРИ
СВЕТКО КОВАЧ
БОЈАН ДИМИТРИЈЕВИЋ
ИРЕНА ПОПОВИЋ ГРИГОРОВ

СЛУЧАЈ РАНКОВИЋ

Књига говори о афери која је променила ток историје социјалистичке Југославије. У центру те афере био је Александар Ранковић, први човек југословенских и српских служби безбедности и организациони секретар Комунистичке партије. Заснована на до сада непознатој архивској грађи Војне службе безбедности, књига проблематизује читаву „Брионску аферу”, супротстављајући нове и непознате податке тада изреченим оптужбама.

Броширано / ф. 15×23,5
548 стр.
шифра: 111316
Цена: 1.210,00
са попустом: 847,00

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111316/„СЛУЧАЈ РАНКОВИЋ”, по цени
од 847,00 динара

Купац

ЈМБГ

Адреса становања, улица и број

Место

Телефон

Потпис наручиоца

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о улазици целокућној износа доставиши МЦ „Одбрана”, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена поштом експресом на шериш купца.

Kupovina na 12 rata!

za penzionere i zaposlene putem
administrativne zabrane

✳️ Bela tehnika

✳️ Mali kućni aparati ✳️ Audio/Video

✳️ Posuđe

✳️ Telefoni

✳️ Računari

✳️ Alati

✳️ Igračke / Baby oprema

✳️ Fotoaparati

✳️ Akumulatori

✳️ Pneumatici

✳️ Veš / Posteljina

✳️ Šiveće mašine / Tepisi

✳️ Dušeci

✳️ Obuća

✳️ Nameštaj

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Стевица С. Карапанџин, пуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавџић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, потпуковник

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић

Новинари

Сања Анђелковић

Владимир Вјештић

Мирјана Крстовић, потпоручница

Биљана Миљић

Александар Петровић, капетан

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,

др Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,

др Милан Мијалковски, др Зоран Миладиновић,

др Миљан Милкић, Будимир М. Попадић

Никола Остојић, Александар Радић, Влада Ристић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),

Станислава Струњаш, Марија Марић,

Слободан Михаиловић

(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),

Горан Станковић, Душка Стефановић,

Јово Мамула, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ

месечно 160 динара. За претплатнике преко

Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 221

Вежба

противтерористичких
снага Србије и Русије

Снимио

Јово МАМУЛА

Меморијали
Великог рата
у Београду

12

Бригадни генерал
Петар Латковић
командант Централне
логистичке базе

ПУТЕВИМА
ЛОГИСТИКЕ

18

Вежба јединица
Војске Србије и Оружаних снага
Руске Федерације

СРЕМ 2014

24

Најбоља посада
Друге бригаде

ТРОЈАЦ
ЗА
ПРИМЕР

28

Са припадницима
Војске Србије
у мировној мисији
на Кипру

ЧУВАРИ
ПОДЕЉЕНОГ ОСТРВА

- 6 Министар Гашић у посети Кини
ВОЈНА ДОНАЦИЈА
ВИШЕ ОД МИЛИОН ДОЛАРА
- 8 Генерал Диковић на састанку
Војног комитета Европске уније
ДОПРИНОС БЕЗБЕДНОСТИ
У СВЕТУ
- 26 Најбољи спортисти
Речне флотиле
У СЛУЖБИ ПРОФЕСИЈЕ
- 38 Још један манастир на
Фрушкој гори
НИЧЕ НОВО БЕШЕНОВО
- 39 Колубарска битка
ОДЛУЧУЈУЋА БИТКА
ПРВЕ ФАЗЕ ВЕЛИКОГ РАТА
- 40 Помоћ Србији у
Првом светском рату (2)
ХУМАНИ МЕДИЦИНАРИ
СА СВИХ СТРАНА
- 44 Два века од Хаџи-Проданове буне
ПРАСКОЗОРЈЕ ДРУГОГ
СРПСКОГ УСТАНКА

Реч уредника

Дијалог

Има људи којима је све јасно, писао је у књизи *Дијалог и толеранција* социолог Ђуро Шушњић. Они су уверени, тврди он, да постоје само два мишљења – њихово и не њихово! А *шпрелив* разговор, заправо, доказује да истина није само на једној страни. Показујући да се разговором увек проширују могућности и човекова сазнања, Шушњић каже да ко није кадар и сиреман да разговара тај није ни способан за развој. Јер, како вели, *одустаћи од разговора са другима, значи одустаћи и од себе. Када се добро упозна други или другачији, онда себе проширујемо за још један животи.* Стога, нема смисла разговарати с ригидном намером да се не мењамо. Без дијалога, ма како он некада шежак био, забележио је, не могу се разрешити ни размирице ни конфликти.

Да је то заиста тако, чак и када се теоријски, речју филозофски погледи примене у пракси, потврђује и данашњица. Сарадња и партнерство постају очите алегорије умећа да се у разговору, ма колико различите вредносне и сваке друге оријентације били, сложимо. Толерантно. Без искључивости. И да на тај начин, наравно у мери која је својствена чак и појединачним интересима, напредујемо.

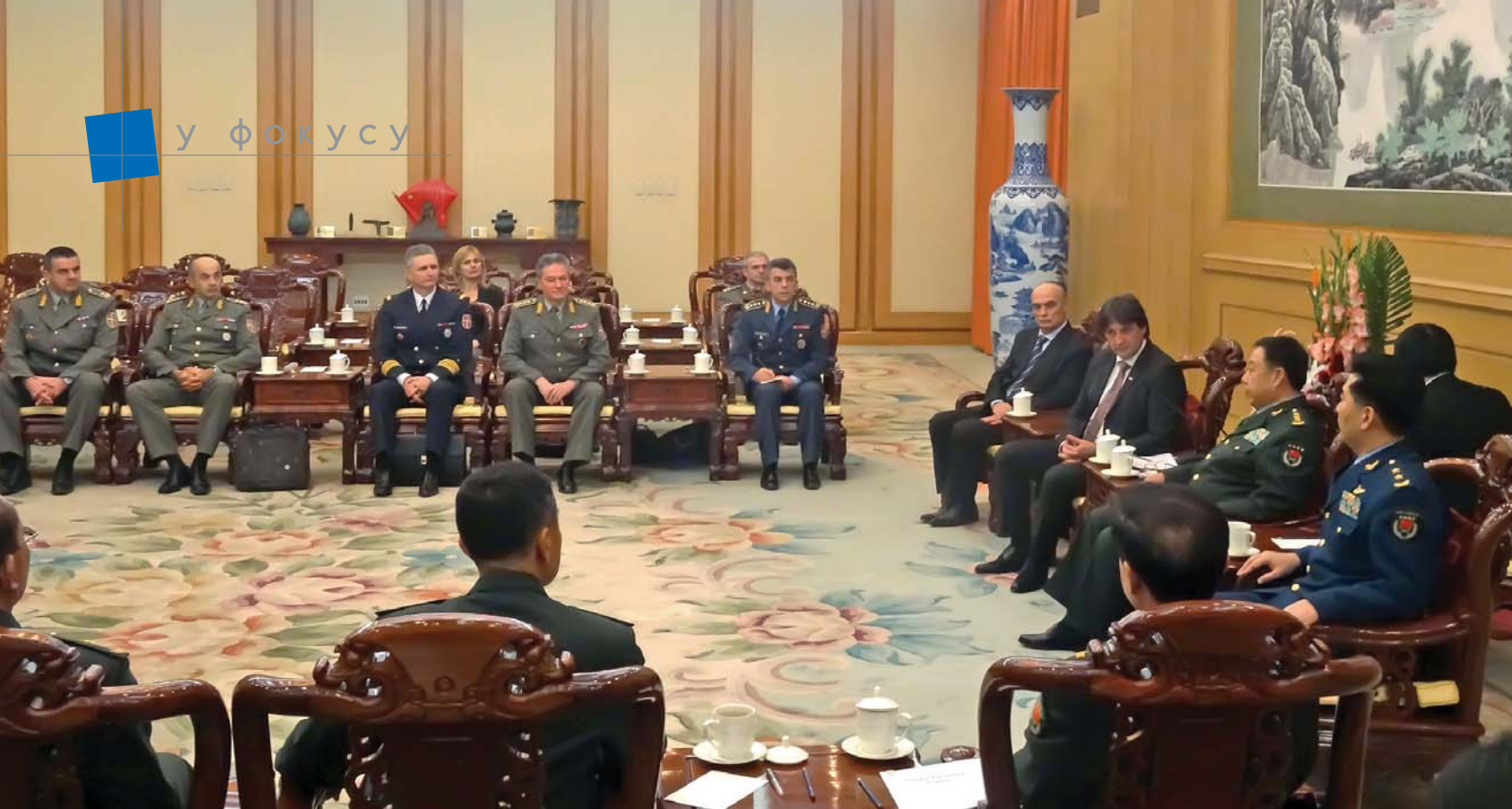
Слична искуства, без обзира на то што можда звучи пренаглашено, свакодневно препознајемо и у нашем систему одбране. Нису ли војна донација коју је Србија недавно добила од Кине, многобројни сусрети српских званичника са колегама из иностраних војски, када се договарају заједнички пројекти усмерени очувању мира и безбедности у региону и свету, управо резултат – дијалога.

Размена идеја, знања и вештина, њихово одмеравање и надоградња на овогодишњем *Плашинастом вуку*, вежби која је на бази *Југ* окупила око 360 припадника наше војске, моринских снага Европске команде Оружаних снага САД, војника из Бугарске, Македоније, Румуније, Хрватске, нису ништа друго до својеврсни војнички дијалог, којим унапређујемо и сопствене одбрамбене капацитете и способности за извршавање задатака у операцијама очувања мира.

А после више од три деценије, са 207 припадника руске војске, на аеродрому *Баџајница* и полигону у Никинцима, увежавали смо противтерористичка дејства, ослобађање талача, убацивање извиђачко-падобранске чете применом специјалног десанта, свесни да се данас против тероризма тешко која земља може сама изборити.

Зато Војска Србије тренутно има више од 300 припадника у мировним мисијама. Пре неколико дана, још једна група *плавих шлемова* отишла је у мисију Уједињених нација у Централноафричкој Републици. Наши су мировњаци чувари *подељених острва*, сигурност у земљама *неспокоја* – тамо где дијалога нема, где свако прича само своју причу, не слушајући ни самога себе. Упркос свему... ■

Владимир ПОЧУЧ

МИНИСТАР ГАШИЋ У ПОСЕТИ КИНИ

Војна донација више од

Током петодневног боравка, министар одбране Братислав Гашић сусрео се са кинеским министром Националне одбране и потпредседником Централне војне комисије, учествовао на форуму „Сјангшан“, обишао Специјалну бригаду 38. здруженог корпуса кинеске војске и Национални универзитет одбране. Том приликом, потписао је више споразума о сарадњи и донацији нашој војсци, и разговарао о развоју војноекономске, војнотехничке и војномедицинске сарадње две земље.

Министар одбране Братислав Гашић боравио је од 17. новембра у петодневној посети Народној Републици Кине. Том приликом састао се са кинеским министром Националне одбране генерал-пуковником Чанг Ванђиуеном, са којим је разговарао о актуелним политичко-безбедносним питањима. Двојица званичника потписала су Споразум о војној донацији вредној 1,1 милиона долара.

Саговорници су закључили да су свеукупни односи две земље веома добри и традиционално пријатељски. Министар Гашић истакао је да ће долазак премијера Ли Кеђианга на трећи самит Кине и земаља Централне и Источне Европе у децембру у Београду бити снажан подстицај даљем унапређењу и интензивирању сарадње. Захвалио је Министарству одбране Кине на донацијама у информатичкој опреми и санитарским теренским возилима, те на помоћи после мајских

поплава у Србији у вредности од 355.000 евра.

Званичници две земље истакли су значај војнообразовне сарадње, а преговарали су и о даљем развоју војноекономске, војнотехничке и војномедицинске сарадње. Министар Гашић нагласио је да је, на основу договора два министарства, на званичном интернет сајту Министарства одбране Србије постављен линк за сајт Министарства Националне одбране Кине.

Српски министар одбране састао се у Пекингу и са потпредседником Централне војне комисије генералом Ван Чанглонгом, са којим се сагласио да стратешко партнерство Србије и Кине добија потврду преко све садржајније одбрамбене сарадње.

– Спољна политика Кине заснована је на поштовању принципа мирољубиве коегзистенције и уважавању свих чинилаца у међународним односима, што се потврђује и подршком у решавању статуса Косова и Метохије

СТРАТЕШКО ПАРТНЕРСТВО

На форуму „Сјангшан” – престижној научној конференцији која се одржава у Пекингу – министар одбране Братислав Гашић изјавио је да су полазишта српске националне безбедности европска спољнополитичка оријентација и унапређење сарадње с најутицајнијим субјектима међународне заједнице и државама у региону.

интеграцију региона у мрежу глобалне безбедности. Став Србије јесте да су главне претње регионалној, али и међународној безбедности тероризам, прекогранични криминал, пролиферација оружја за масовно уништење, корупција и трговина дрогом – навео је Гашић.

Према његовим речима, резултати процеса модернизације доказ сушта Кина данас представља у међународним односима. То на најбољи начин потврђује исправност одлуке државног руководства Србије да гради стратешко партнерство с том земљом, која је један од четири стуба српске спољне политике. ■

– нагласио је министар одбране. Србија принципијелно подржава политику „једне Кине”, што значи да поштује и уважава њене ставове у односу на решавање питања Тајвана, Тибета и Синђанга.

Министар Гашић посетио је Специјалну бригаду 38. здруженог корпуса кинеске војске, где му је приказана оспособљеност те елитне јединице. Обишао је и Национални универзитет одбране, где је потписан Меморандум о сарадњи са Универзитетом одбране у Београду. Кинеској страни понуђено је школовање на основним и последипломским студијама у Војној академији, генералштабно и командно-штабно усавршавање, специјали-

представља и потписивање Меморандума о разумевању између предузећа „Југоимпорт – СДПР” и компаније „China Poly Group Corporation”.

Током боравка у Кини, српски министар одбране положио је венац на Споменик народним херојима на Тргу Тјенанмен.

Нагласио је да Србија, као војно неутрална земља, развија партнерства и на Истоку и на Западу, на основу међусобног уважавања и интереса, и да у овом тренутку не разматра чланство у било ком војном савезу.

Скуп, који је отворио министар националне одбране Кине генерал-пуковник Чанг Ванђиуен, била је прилика да министар Гашић подсети уче-

стички курсеви и други облици усавршавања у нашој војсци.

Поред тога, министар је посетио и компанију „Zhongxing Telecommunication Equipment Corporation”, с којом је потписао Меморандум о сарадњи. Значајан допринос развоју сарадње у области одбрамбене индустрије

снике да југоисточна Европа има велики геостратешки значај и потенцијал. Због тога, како је рекао, државе које се налазе у том делу Европе имају директну одговорност да тај простор учине безбедним.

– Достижање потребног нивоа безбедности кључни је предуслов за

МИЛИОН ДОЛАРА

ГЕНЕРАЛ ДИКОВИЋ НА САСТАНКУ ВОЈНОГ КОМИТЕТА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Допринос безбедности у свету

Начелник Генералштаба Војске Србије учествовао је у раду Војног комитета Европске уније. Током панела „Србија и партнерство” говорио је о савременим безбедносним изазовима, ризицима и претњама, те ангажовању Србије у концепту заједничке безбедносне и одбрамбене политике Уније. Такође, било је речи и о најзначајнијим активностима у области међународне војне сарадње и доприноса глобалној и регионалној безбедности, те капацитетима које наша војска може да понуди осталим оружаним снагама у оквиру војне сарадње.

Подсећајући да су данашњи безбедносни изазови, ризици и претње теже предвидиви од конвенционалних у прошлости, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић указао је на заједничку потребу и обавезу да им се одупремо.

– Србија се залаже за поштовање међународног права, јачање улоге Уједињених нација, Организације за европску безбедност и сарадњу и Европске уније, те стварање механизма за очување безбедности у свету. председавање ОЕБС-ом, које ће почети јануара 2015. го-

дине, за Србију јесте прилика да покаже да може да се ангажује у решавању бројних изазова, а принцип којим ће се руководити биће да се конкретна и одржива решења могу постићи искључиво конструктивним политичким деловањем и дијалогом – рекао је генерал Диковић.

Изразивши намеру Војске Србије да и даље развија способности специјалних снага за супротстављање терористичким претњама, као и снага за подршку цивилним властима, начелник Генералштаба навео је да ће се посебна пажња посветити развоју снага за реаговање и способности за учешће у мултинационалним операцијама. Подсетио је да Вој-

БИЛАТЕРАЛНИ СУСРЕТИ

Током боравка у Бриселу, генерал Диковић разговарао је са председавајућим Војног комитета Европске уније генералом Патриком де Русијеом и сусрео се са начелницима генералштабова Белгије, Словачке, Шпаније и Италије.

Изразио је посебно интересовање Војске Србије за искуства белгијске војске из мултинационалних операција, али и за искуства из ангажовања у борбеним групама Европске уније. Белгијском колеги, генералу Жерару ван Каленбергу предочио је искуства наше војске из мултинационалних операција у Африци.

Са начелником Генералштаба шпанске војске адмиралом Фернандом Гарсијом Санчезом говорио је о заједничком ангажовању у Либану. Саговорници су исказали заинтересованост за унапређење сарадње у области АБХО.

ска Србије тренутно ангажује 237 припадника у мултинационалним операцијама и да је око 500 припадника у току 2014. године учествовало на 12 међународних вежби, те да ће се до краја године још 400 ангажовати у три међународне вежбе.

Генерал Диковић нагласио је да Министарство одбране и Војска Србије подржавају развој мреже регионалних центара за обуку и да Србија партнерима нуди капацитете Центра за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу, који је прошле године добио статус партнерског центра за обуку и образовање. Навео је и капацитете базе „Југ“ као центра за обуку и припрему јединица за учешће у мултинационалним операцијама и извођење међународних вежби, те могућности Центра за обуку медицинског кадра у Нишу и Центра за уништавање вишкова муниције и наоружања у Крагујевцу.

– Покренули смо иницијативу за пријављивање Техничког опитног центра у Базу опитних центара Европске одбрамбене агенције. Прихваћена је наша понуда да се у Каталог снага Уније декларишу моторизована пешадијска чета, вод војне полиције, вод АБХО и медицински тимови, као и аутономни тимови за заштиту бродова – рекао је генерал Диковић. ■

Генерали Љубиша Диковић и Пајриџ де Русје

Начелнику Генералштаба Словачке генерал-потпуковнику Милану Максиму генерал Диковић пренео је задовољство због сарадње српских и словачких војника у мисији на Кипру, као и спремност да се сарадња двеју земаља унапреди.

Током сусрета са начелником Генералштаба Италије адмиралом Луиђијем Бинелијем Мантелијем договорена је заједничка обука тимова две војске за уклањање неексплодираних убојних средстава.

Генерал Диковић састао се и са председавајућим Војног комитета НАТО-а генералом Кнудом Бартелсом. Разговарали су о политичко-безбедносној ситуацији на западном Балкану, активностима у оквиру „Партнерства за мир“, те о сарадњи Војске Србије и КФОР-а.

Сарадња са Европском одбрамбеном агенцијом

Извршна директорка Европске одбрамбене агенције Клод-Франс Арно и министар одбране Братислав Гашић разговарали су 24. новембра у Београду о даљем развоју сарадње. Констатовали су да се активно укључење у концепт Заједничке безбедносне и одбрамбене политике огледа у тежњи ка повећаном ангажовању у операцијама за управљање кризама, развоју заједничких пројеката и унапређењу административних капацитета за активнију сарадњу с Европском унијом.

Саговорници су се сагласили да је у наредном периоду важно да се интензивира сарадња у борби против импровизованих експлозивних направа и у области прецизно навођене муниције. Најавили су и војну сарадњу у области сајбер-одбране.

Министар Гашић истакао је да ће сарадња с Европском агенцијом унапредити војне и одбрамбене способности Србије, а на тај начин и нашу интероперабилност с државама чланицама Уније. Посебно је захвалио због могућности да приступамо базама података Агенције – Колаборативној бази, Одбрамбеној бази за испитивање и оцењивање и Порталу европских одбрамбених истраживачких центара.

Ангажовање Министарства одбране у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Европске уније, сложили су се министар одбране и извршна директорка, значајно је због процеса евроинтеграција наше земље. Важност заједничких пројеката повећана је и због актуелне економске кризе и смањења у одбрамбеним буџетима европских земаља.

Развој заједничких пројеката Министарства одбране Србије с Одбрамбеном агенцијом и државама које су чланице Уније омогућен је од децембра 2013. године закључивањем Административног уговора. Европска одбрамбена агенција основана је 2004. године за унапређење европских одбрамбених способности у области управљања кризама. ■

Блиско са северним суседом

Регионална војна сарадња је значајан чинилац стабилности и просперитета овог дела Европе – сагласили су се на састанку у Београду 26. новембра министар одбране Братислав Гашић и начелник Генералштаба Оружаних снага Мађарске генерал Тибор Бенко.

Министар Гашић и генерал Бенко потврдили су да заједничко учешће у мултинационалној операцији на Кипру и вишегодишња пракса одржавања заједничких вежби представљају најбољи доказ развијености војне сарадње Србије и Мађарске, која утиче и на добре суседске односе.

Гост из суседне државе информисао је министра Гашића о одлуци Мађарске да смањи број ангажованих припадника у Авганистану и да повећа учешће у оквиру снага КФОР-а на Косову и Метохији.

Према речима министра одбране, Србија изузетно цени подршку Мађарске у процесу евроинтеграција наше земље и став да је Србија централна земља у процесу проширења Уније на земље Западног Балкана. ■

Сарадња са Трибуналом

Државни секретар Министарства одбране Зоран Ђорђевић састао се 20. новембра са шефом Оперативног тима Тужилаштва Међународног кривичног трибунала Робертом Ридом. Сагласили су се да је досадашња сарадња Министарства одбране Србије и Тужилаштва на високом нивоу. Констатовали су да нема отворених питања и да Министарство професионално извршава своје обавезе.

Саговорници су се сложили да у наредном периоду треба одржати достигнути ниво сарадње, и с Међународним кривичним трибуналом и с Резидуалним механизмом, који је правни наследник Хашког трибунала. Састанак је одржан на предлог главног тужиоца Сержа Брамерца, уочи подношења редовног извештаја Савету безбедности о сарадњи Србије и Трибунала. ■

УПРАВА за стратегијско планирање организовала је у Дому Војске тродневни семинар у оквиру пројекта „Изградња модела институционалне политике управљања интелектуалном својном у систему одбране“, који финансира Европска комисија из програма TAIEХ – посебно одељења Генералног директората за проширење Европске комисије. Учесницима су искуства у управљању интелектуалном својном пренели експерти из Министарства одбране Уједињеног Краљевства Герет Џонс и Беван Броунхил. ■

ТОКОМ билатералних одбрамбених консултација министарстава одбране Србије и Шведске 26. новембра, констатовано је да је сарадња две земље у области одбране у успону. Начелник Управе за међународну војну сарадњу пуковник Милан Коњиковић изразио је задовољство због обуке припадника наше војске у шведском међународном центру. Званичници два министарства потписали су, том приликом, и План билатералне војне сарадње за 2015. годину. ■

ДЕЛЕГАЦИЈА експертског тима НАТО-а, коју је предводио Жан Дандријан, посетила је 25. новембра Ректорат Универзитета одбране, у оквиру Програма за унапређење образовног процеса у области одбране. Током дводневне посете, учесници скупа анализирали су активности програма за 2014. годину, као и координацију и активности у наредном периоду. ■

САСТАНАК Групе Србија – НАТО за реформу одбране одржан је 25. новембра у Министарству одбране. Учествовали су представници 22 земље, чланице Европске уније, НАТО-а и Партнерства за мир, као и представници Канцеларије НАТО-а за везу у Београду. Делегацију је предводио Френк Боланд. Саговорници су разговарали о степену остварености партнерских циљева и учешћу нашег система одбране у пројектима који обезбеђују његову стабилност и развој. ■

СПЕЦИЈАЛИЗОВАНА емисија „Дозволите...“, коју заједнички реализују Радио-телевизија Србије и Војно-филмски центар „Застава филм“, емитује се у новом термину, недељом, на другом програму РТС-а, од 13 часова. Емисија је магазинског типа, траје до 30 минута, а нови, динамичнији формат представљен је први пут 23. новембра. ■

ОСМО заседање српско-египатског мешовитог војног комитета одржано је 21. новембра у Министарству одбране. председавали су пуковник Зоран Патић, начелник Одељења у Управи за одбрамбене технологије, и бригадни генерал Шериф Махмуд Шокри Атиа, начелник Управе за набавку и снабдевање средстава наоружања и војне опреме. ■

МЕЂУНАРОДНИ научностручни семинар о „Борби с мајским поплавама на Балкану 2014. године – анализа искустава и лекције“ одржан је 20. новембра у Војнотехничком институту. Скуп су организовали Министарство одбране, Српско-руски хуманитарни центар из Ниша и Факултет безбедности у Београду. ■

Заједнички пројекти

Са начелником Генералштаба Оружаних снага Републике Пољске генералом Миечиславом Гоцулом 20. новембра разговарао је државни секретар Министарства одбране Зоран Ђорђевић. Саговорници су разматрали могућности за унапређење сарадње у области одбране. Као приоритети издвојени су учешће у операцијама Европске уније за управљање кризама, развој заједничких пројеката с Европском одбрамбеном агенцијом и унапређење административних капацитета за активнију сарадњу у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике. ■

Србија добила сертификат о кодификацији

Делегација Министарства одбране учествовала је у раду 106. састанка Главне групе Комитета НАТО-а за кодификацију АС/135, који је одржан у Агенцији за подршку од 18. до 20. новембра у Луксембургу. Том приликом, потписан је сертификат (Tier 2) о пуној оспособљености Србије у кодификационој систему НАТО-а за послове кодификације наоружања и војне опреме.

Сертификат су потписали председавајући Комитета НАТО-а за кодификацију пуковник Марек Далковски и директор Дирекције за стандардизацију, кодификацију и метрологију пуковник Зоран Спасојевић.

Процес примене кодификационог система НАТО-а у Министарству одбране и Војсци Србије започет је 2010, а завршен у мају 2013. године тестирањем оспособљености Националног кодификационог бироа Србије. Наша земља постала је десета земља која није чланица Алијансе, а која самостално обавља послове кодификације за средства произведена на својој територији. ■

>>> ВЕЖБА „Јесен 2014“ за слушаоце шесте класе за резервне официре санитарске службе на добровољном служењу војног рока завршена је 20. новембра на ВМА. Учесници су увежбавали збрињавање угрожених и настрадалих лица у условима ванредне ситуације – земљотреса. ■

>>> ДЕЛЕГАЦИЈА Сектора за стратегијско планирање Директората за политику одбране Министарства одбране Словеније посетила је 19. новембра Управу за стратегијско планирање Министарства одбране наше земље. Саговорници су разменили искуства о планирању одбране и сагледали могућности за даљу сарадњу у тој области. ■

>>> СТРАНИ војни представници акредитовани у Србији посетили су 19. новембра Институт за стратегијска истраживања. Том приликом сагледали су надлежности и резултате рада наше научне установе у области друштвено-хуманистичких наука у систему одбране. Директорка др Јованка Шарановић говорила је гостима о организацији рада Института и најзначајнијим резултатима које је остварио у протеклом периоду. ■

>>> ИЗАСЛАНИК одбране Уједињеног Краљевства у Београду пуковник Роберт Томлинсон и пуковник Петар Бошковић потписали су 19. новембра Протокол о донацији Амбасаде Уједињеног Краљевства Управи за односе са јавношћу. Донација је намењена развоју односа с јавношћу ради промовисања активности Министарства одбране и Војске Србије у домену „Партнерства за мир“, мировних мисија и евроатлантске сарадње. ■

>>> ТОКОМ четвородневног семинара „Управљање конфигурацијом и застарелом опремом“, који је одржан у Управи за одбрамбене технологије, 17. новембра, предавање је одржао Роџер Кук, с Универзитета Кренфилд из Уједињеног Краљевства. ■

>>> ДВОДНЕВНИ научностручни скуп „Економска анализа цене коштања операција војске“ одржан је недавно на Војној академији. Осим размене искустава о прорачунима трошкова пројектовања операција, циљ скупа био је и дефинисање елемената и модела за прорачун цене коштања и рационализације трошкова операција. Сесији „Економска анализа цене коштања операција Војске Србије“ присуствовали су и гости из Чешке, Словеније, Румуније, Аустрије, Црне Горе и Херцеговине. ■

>>> ФИЛМ „Историја српске одбрамбене индустрије“ Војнофилмског центра „Застава филм“ освојио је прву награду у категорији наменског филма на Међународном фестивалу војног филма, који је одржан од 9. до 16. новембра у месту Браћано крај Рима. Филм је режирала Драгана Милошевић. На тој смотри учествовало је 19 земаља, с 56 остварења. ■

>>> ВОЈНОФИЛМСКИ центар „Застава филм“ обележио је 14. новембра 66 година постојања. Свечаности су присуствовали представници система одбране и сарадници те установе. Приказан је филм о пројектима у претходној години, који је обухватио информативну делатност, војне вежбе, наставне и промотивне филмове, спотове, као и документарне и кратке игрane филмове. ■

Обезбеђење материјалних услова за реализацију задатака јединица Војске јесте наш задатак који се реализује непрекидно, на целој територији и у свим јединицама. Сваки задатак почиње и завршава се логистиком – истиче бригадни генерал Петар Латковић, командант Централне логистичке базе и открива детаље о раду те јединице

Путевима логистике

Бригадни генерал Петар Латковић је командант Централне логистичке базе непуних годину дана. На то место постављен је после дужности начелника Кабинета начелника Генералштаба Војске Србије. Инжињерац је по војноевиденцијој специјалности и у младим годинама војне каријере био је посвећен том роду. Касније дужности су га одвеле у Команду Приштинског корпуса, Команду Треће армије, па у Кабинет начелника Генералштаба ВС. Два пута је ванредно унапређиван – у чин мајора и потпуковника – и више пута одликован. Ведре је нарави и у души оптимиста, а у послу савестан, одговоран и тачан.

На почетку разговора запитали смо га како се као инжињерац сналази на дужности команданта Централне логистичке базе.

– Почаствован сам што ми је поверена овако комплексна јединица Војске Србије, али је и велики изазов командовати њоме. Пре мене на овој дужности био је артиљерац, а ја се надам да ће следећи командант бити из техничке службе. Познато је за инжињерце да су се доказали у различитим ситуацијама, али кад имате поуздане и одличне сараднике, какве ја имам, онда је лакше командовати ова-

квом јединицом, која превасходно тражи струку из домена логистике.

Q *Да ли Вас је изненадила величина јединице, њена разуђеност, комплексност командовања, јер је Централна логистичка база највећа логистичко-снабдевачка јединица у Војсци Србије?*

– Природа моје претходне дужности била је таква да сам морао да знам какво је стање у Централној логистичкој бази, о њеној комплексности и разуђености. У току пријема дужности, кренуо сам са пуковником Зораном Вјетровићем, мојим замеником, у обилазак јединица и локација и схватио да ће ми бити потребно много времена како бих обишао све саставе и детаљно сагледао стање, јер је реч о великом броју локација.

Q *Недавно је обележен Дан Базе. Шта карактерише њен рад у прошлој години?*

– У Бази су током 2014. реализовани сви задаци у оквиру њене основне мисије – непрекидна логистичка подршка сопствених и ослоњених састава Војске и Министарства одбране. Осим тога, на основу уговора надлежних управа Генералштаба ВС и МО у складишта Базе примљена су и

ускладиштена покретна средства из производње. Ради обезбеђења функционисања и попуње јединица Војске и установа МО, реализовани су сви налози претпостављене управе за издавање и дотур покретних средстава до крајњих корисника, која се складиште у овој јединици. Реч је о великом асортиману и количинама покретних средстава и желим да истакнем да су сва та средства из наших складишта стигла до крајњих корисника благовремено и безбедно.

Јединице Базе које се баве одржавањем убојних средстава, ракетних средстава, погонске опреме и инсталација, ангажовањем екипа на терену, успешно су реализовале све планиране, али и велики број ванпланских активности. То су мали састави чији припадници проведу више од две трећине године у теренским условима, далеко од матичних јединица, а ангажују се за потребе свих јединица и установа Војске и Министарства одбране.

Током протекле године, јединице Базе прешле су својим транспортним средствима више од 1.400.000 km, остварено је око 19.000 моточасова, превезено више од 61.000 лица, више од 16.000 тона терета, око три милиона литара горива и више од 300.000 литара воде.

На крају, али не мање важно, База је носилац логистичке подршке дела јединица и установа ВС и МО у Гарнизону Београд. За одржавање и оправку покретних средстава битних за функционисање Базе и ослоњених састава, ангажујемо своје капацитете и капацитете овлашћених предузећа. Током ове године оправили смо више од 150 разних врста моторних и прикључних возила.

Q *Колико на рад Базе утиче примена мера Закона о јавним набавкама?*

ТРЕЋА МИСИЈА ЛОГИСТИКЕ

База је током године подржавала јединице Војске и Министарства одбране и непосредно учествовала у трећој мисији Војске – од јануарских сметова, преко водоснабдевања града Ужица, помоћи становништву угроженом мајским поплавама са тежиштем на Обреновцу и Шапцу, до подршке и снабдевању јединица Војске ангажованих на санацији клизишта и поплава у општинама Кладово – село Грабовица и Текија. Мајске поплаве нису заобишле ни наше објекте. Вредно смо радили да бисмо што пре нормализовали услове за живот и рад у касарни „Кнежевац“, након изливања Топчидерске реке.

ОПТЕРЕЋЕЊЕ И ОДГОВОРНОСТ ЉУДИ

Сигуран сам да руковоаци у Централној логистичкој бази имају на дуговању највише материјалних средстава у целој Војсци Србије и Министарству одбране. Тешко је новчано изразити колико један наш подофицир или цивилно лице на дужности руковоаца дугује покретних средстава, али на њиховим леђима лежи велика одговорност. Људи су нам квалитетни, савесни и надам се професионални.

– Закон о јавним набавкама, као и сваки закон, јесте неумољив. Морам да га поштујемо и наше припаднике, који спроводе јавне набавке, едуковали смо како би испоштовали законитост у раду и спровели набавке онако како је то прописано. Поступамо у складу са инструкцијама носиоца конта Министарства одбране. Чињеница је да нам Закон делом успорава динамику рада. Можда смо одређене задатке могли да реализујемо током средине године, а не сада на заласку, али закон је закон и нико, па ни ми, нема право да га крши.

❏ *Усїеваїше ли да обновиїше возни парк?*

– Транспортни капацитети наше јединице обнављају се у складу са одлукама надлежних тактичких носилаца и могућностима државе, као и у осталим јединицама Војске. Добре су вести да ћемо можда до краја ове године добити неколико нових возила веће носивости, што је важно за реализацију наших задатака. На тај начин повећаћемо оперативну способност јединице, а људи који рукују тим средствима биће задовољнији и сигурнији.

Средства којима располажемо одржавају се у постојећим условима, који нису онакви какви би требало да буду, али се ми трудимо да унапредимо стање објеката у којима их одржавамо, да бисмо што безбедније реализовали задатке. Морам да похвалим рад наших возача и да изразим задовољство самопрегором који су показали, јер су све задатке испунили професионално и нити једним својим наступом или поступком нису довели у питање њихову реализацију. Током ванредне ситуације командант 5. логистичког батаљона известио ме је да

му се јављају и наши пензионери, возачи, који желе да се ставе на располагање јединици, како би радили за потребе државе, без накнаде.

❏ *Мало се говорило о доїриносу логистиике усїеху недавне војне параде „Корак победника“. Какав је био удео Ваше јединице у тој манифестацији?*

– Када је реч о логистичкој подршци параде, најмеродавнији саговорник је бригадни генерал Жељко Нинковић, начелник Управе за логистику ГШ ВС, јер он је био у саставу Штаба параде. Незамислива је организација било какве значајније манифестације, активности или задатка Војске без подршке Централне логистичке базе. Централна логистичка база није имала самостални подешелон на паради „Корак победника“, али наши људи су били ангажовани ван строја у подршци саме параде, нарочито у току припрема. Из наших складишта издали смо на хиљаде ставки покретних средстава – интендантских, техничких, резервних делова, погонског горива.... Нарочито истичем превозне борбених средстава и људи у припремама параде, током увежбавања и враћање на матичне локације.

Значајно је било и ангажовање наших састава у припремама технике за параду, када смо испомагали наше јединице широм Србије са малим, привременим саставима. Такође, грађевинска подршка самог места догађаја, око главне бине, делом је била резултат рада и наших људи.

❏ *Са којим се проблемима у раду суочаваїше?*

– Нећу говорити о проблемима јер се они решавају када настану, већ

о комплексности и потешкоћама у раду које изазива територијална разуђеност јединице. Распрострањени смо на целој територији Републике Србије, у готово свим гарнизоним и гарнизонским местима. Велика су међусобна растојања између јединица и њихових команди. Команда Базе је у Београду, док су команде батаљона распоређене у Нишу, Крагујевцу, Милановцу, Београду, а складишта и јединице ранга чете су на бројним локацијама, често на растојањима већим од 200 километара од матичних команди батаљона. Све то усложњава организацију живота и рада, командовања, снабдевања, логистичке подршке наших састава.

❏ *Да ли можеїше да сїроводиїше принципїе рационалности и шїтегљивости, на којима се данас инсистира?*

– Реализацијом планских задатака на оптимизацији смештаја покретних средстава уз дислокацију, обједињавање смештаја или продају, испразнили смо одређени број објеката и магацина, односно смањили број локација складиштења. У току ове године сопственим снагама смањили смо тај број за шест локација. Део испразњених објеката предат је другим јединицама Војске, којима су били потребни, тако смо, војнички речено, сузили фронт – смањили број издвојених локација и умањили трошкове функционисања. То је наш дугорочан задатак, чија се реализација наставља.

❏ *Којим шемїом се одвија изградња нових складишта за смештај убојних средстава?*

– Када је реч о изградњи објеката за смештај убојних средстава, протеклих година изграђен је, у складу са могућностима Војске и МО, одређен број нових објеката за смештај убојних средстава и осталих покретних средстава и предат јединицама Базе на употребу. Део постојећих објеката је саниран, уређен или дограђен, тако да смо и у грађевинском смислу побољшали наше складишне капацитете. Тај посао није завршен јер се и данас у нашим складиштима изводе грађевински

радови. У том послу незаобилазна је Управа за инфраструктуру МО, нарочито када је реч о изградњи нових објеката.

Q *Колико је значајан рад два сабирно-продајна центара – једног са седиштем у Београду у касарни „Кнежевац“, а другог у гарнизону Ниш – у касарни „Књаз Михаило“?*

– У нашим сабирно-продајним центрима продају се расходована, сувишна и неперспективна средства из јединица и установа Војске и Министарства одбране и тако ослобађају јединице сувишних средстава. Посећеност наших продавница је изузетно велика и влада интересовање за војном опремом. Значајна је и материјална добит која се остварује њиховом продајом. Морам да истакнем да Централна логистичка база не располаже ниједним динаром од продаје, већ се приходи евидентирају у Рачуноводственом центру МО према одредбама важећег Закона о финансирању Републике Србије.

Q *Поводом дана Базе уручили сте захвалницу Техничком ремонтном заводу Крагујевац. У чему се данас огледа сарадња Централне логистичке базе са њима?*

– Ми сарађујемо у реализацији планских и наменских задатака на одржавању убојних средстава у складиштима. Током једанаест месеци ове године предали смо им више од 200 тона убојних средстава на одржавање и делаборацију. Осим тога, ТРЗ Крагујевац је и носилац увођења информационих система за праћење стања убојних средстава, па су њихови стручњаци обучили наше припаднике из складишта тих средстава како да користе тај систем.

Q *Колико су складишта Базе обезбеђена од ѓровала и ошћућивања војне имовине?*

– Део складишта Базе обезбеђујемо сопственим снагама и капацитетима, а помажу нам и друге јединице Војске. Основ свега су људи. Наши професионални припадници чувају поверену имовину важну за државу Србију на много локација даноноћно и одајем им признање на ефикасности у спречавању покушаја отуђења војне имовине.

Q *Који је логистички задатак најтеже извршити?*

– Ми сваком задатку приступамо крајње професионално и са добрим припремама. Најтеже је извршити задатак ако је време за реализацију

кратко. Са поносом истичем да База ни у једном случају, због евентуалног закашњења или некавалитетно реализованог задатка из своје надлежности, није довела у питање, а камоли онемогућила, организацију било којег задатка Војске Србије. Могу са задовољством да констатујем да наши припадници те задатке професионално извршавају, не гледајући на сат и радно време. Током ванредне ситуације у мајским поплавама један телефонски позив био је довољан да наши припадници крену на задатке, да покретна средства дођу тамо где треба, да помогну онима којима је помоћ потребна, било да је угрожено становништво или је требало подржати наше јединице приликом реализације задатака.

Q *Враћамо се на ѓочешак разговора – на људе зајослене у Централној логистичкој бази.*

– Наравно, они су наша основна вредност. То су доминантно подофицири, професионални војници, цивилна лица која све поменуте задатке извршавају савесно. Без коректности тих људи, ми не бисмо могли да причамо о резултатима рада. Када је реч о послу и односу према послу и радним обавезама ту приступамо и поступамо оштро, а када говоримо о односу према људима, ту смо толерантни и солидарни. Команда и потчињене јединице Базе носиоци су бројних хуманитарних акција. Осим тога, морамо се борити за младе људе. У наш састав ушло је 12 потпоручника и неколико младих подофицира. Старије колеге морају им пренети знања и оспособити их да одговоре својим радним обавезама. Здравље и безбедност људи којима смо поверили огромну имовину и технику, наш је приоритетни и свакодневни задатак. Иако смо територијално разуђени, имамо компактан колектив, одговорних професионалаца и ја сам поносан на њих. ■

Мира ШВЕДИЋ

Посета начелника Генералштаба Мађарске

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић разговарао је 25. новембра у Београду са начелником Генералштаба Оружаних снага Републике Мађарске генералом Тибором Бенкеом.

Генерал Диковић истакао је да регионална сарадња, у оквиру међународне војне сарадње, заузима значајно место. Нагласио је да Војска Србије с Оружаним снагама Мађарске има добре билатералне односе.

Такође, подсетио је да припадници наше војске, у фази припрема за учешће у мултинационалним операцијама, посебно на Кипру, већ неколико година изводе обуку заједно са припадницима мађарске војске, као и на две заједничке вежбе које се наизменично изводе у обе земље. Потврдио је да управо то представља највећи облик поверења између две војске.

Током сусрета, двојица генерала разговарала су и о безбедносној ситуацији у региону, капацитетима које Војска Србије има и може да понуди војскама с којима сарађује, те о могућности размене података о ситуацији у ваздушном простору.

Гост из Мађарске потврдио је добру сарадњу две војске и две државе.

– Одлучили смо да смањимо број припадника наше војске у Авганистану, а да појачамо снаге на просторима Босне и Херцеговине и Косова и Метохије – рекао је генерал Бенке.

Према његовим речима, ова посета била је прилика и за разговор о сарадњи у области војне медицине, али и заједничком учешћу у европској безбедносној структури, те размени искустава које Мађарска може да пружи Србији на путу ка Европској унији. ■

С. А.
Снимио Д. БАНДА

Сусрет начелника генералштабова Србије и Пољске

Са начелником Генералштаба Оружаних снага Пољске генералом Мјечиславом Гоцулом 19. новембра у Београду састао се начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић. Говорећи о значају посете, генерал Диковић указао је на добру сарадњу с Оружаним снагама Пољске, нарочито последње две године, која је, углавном, била усмерена на размену искустава у области усавршавања и школовања, АБХО и верске службе.

– Треба нагласити да Пољска активно учествује у снагама КФОР-а и да је тамо више од 200 припадника њихових оружаних снага, који извршавају сложене задатке на Косову и Метохији, а у саставу Еулекса има око 100 људи из Пољске – навео је генерал Диковић.

Према његовим речима, Пољска има респективне оружане снаге, које су биле присутне у скоро свим значајнијим мисијама и активностима у свету у последњој деценији.

– Ми ћемо за сарадњу понудити наше капацитете, посебно Центар АБХО, Универзитет одбране, а разговараћемо и о војноекономској сарадњи – истакао је генерал Диковић.

Генерал Гоцул оценио је да се сарадња између оружаних снага две земље одвија добро, али и да постоји простор за њено унапређење.

– Започели смо и разговоре о ситуацији у региону, на Балкану, а Војску Србије Пољска види као водећег партнера у региону за очување безбедности и сигурности – поручио је пољски генерал.

Током посете Србији, делегација пољских оружаних снага положила је венац на Споменик незнаном јунаку на Авали и обишла Специјалну бригаду наше војске. ■

Вежба Платинасти вук 15

На бази „Југ“ крај Бујановца реализована је вежба „Платинасти вук 15“, на којој је учествовало око 360 припадника Војске Србије, моринских снага Европске команде Оружаних снага САД, оружаних снага Бугарске, Македоније, Румуније и Хрватске и Жандармерије МУП-а Србије.

Овогодишњи „Платинасти вук“ осмишљен је тако да се припадници оружаних снага земаља учесница, у оквиру заједничког ангажовања, обуче за ефикасну употребу неубојитог оружја и планирање, припрему и извршење различитих задатака у операцијама очувања мира у мултинационалном окружењу.

Учеснике вежбе обишли су 21. новембра начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, командант Копнене војске генерал-потпуковник Александар Живковић, начелник Управе за обуку и доктрину генерал-мајор Горан Зековић и командант Четврте бригаде бригадни генерал Зоран Лубура.

Командант Центра за обуку јединица за мултинационалне операције потпуковник Братислав Вукотић информисао је генерала Диковића о активностима јединице током вежбе и о радовима који се изводе у бази „Југ“ ради унапређивања инфраструктуре за смештај и обуку. ■

■ **НАЧЕЛНИК** Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић одржао је, 24. новембра на Војној академији, предавање слушаоцима Основног командно-штабног курса. Говорио им је о безбедносним изазовима, ризицима и претњама у савременом свету, безбедносној ситуацији у региону, те правцима даљег развоја наше војске. ■

■ **ПОЛАЗНИКЕ** Курса за главне подофицире, који се усавршавају у Центру за обуку у Панчеву, 24. новембра примио је, у оквиру студијског путовања, начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић. Говорећи им о значају подофицирског кора, генерал је истакао да су за курс изабрани најбољи и да ће имати прилику да унапреде своја знања. ■

■ **ЗАМЕНИК** начелника Генералштаба генерал-потпуковник Јовица Драганић примио је припаднике Војске Србије који су 23. новембра отпутовали у Либан, као претходница главнине снага, које ће наредних шест месеци бити ангажоване у мисији УН у тој земљи. Они се упућују у зону операције ради стварања услова за долазак нашег контингента, који броји 128 људи. ■

■ **ВИШЕДНЕВНА** обука припадника 15. тенковског батаљона Прве бригаде завршена је 26. новембра на Сталном аутоматизованом стрелишту „Међа“. Тенкисти из Сремске Митровице увежбавали су савладавање тактичке стазе дуге 3.300 метара, с препрекама у виду ескарпе, лансирног моста, падине, воденог газа, гребена или минског поља. ■

■ **ОДЕЉЕЊЕ** за цивилно-војну сарадњу Генералштаба организовало је у касарни „Рибница“ у Краљеву 26. новембра тродневну радионицу о цивилно-војној сарадњи. Учествоје 18 официра Војске Србије, а наставу изводе предавачи из Одељења и представници Сектора за ванредне ситуације МУП-а и Црвеног крста Србије. ■

■ **ВОЈНИЧКОМ** свечаношћу у београдској касарни „Бањица“, припадници 250. ракетне бригаде за ПВД обележили су Дан јединице – 24. новембар. Командант бригадни генерал Душко Жарковић подсетио је да тај састав у протеклом времену највећи део снага усмерио на обуку и заштиту ваздушног простора Србије. Најавио је одржавање борбене технике у исправном стању, унапређење нивоа обучености и трансфер знања. ■

■ **НА** сталном аутоматизованом стрелишту „Међа“ завршена је обука 24 механизоване и седам тенковских посада из састава Друге бригаде Копнене војске. На обуци, од 16. до 21. новембра, припадници оклопних јединица демонстрирали су вештине на тактичкој стази с препрекама и на спортској стази, као и прецизност ватре приликом гађања. ■

■ **У** Центру за обуку путем симулација, од 17. до 21. новембра, одржана је вежба „Авала 2014“, на којој је 1. ракетни дивизион 250. ракетне бригаде за ПВД увежбаво планирање, организовање и извођење операција ПВО. Официр за планирање вежбе подржане рачунарским симулацијама био је командант 250. ракетне бригаде бригадни генерал Душко Жарковић, а руководиоца потпуковник Тиосав Јанковић. ■

ВЕЖБА ЈЕДИНИЦА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ И ОРУЖАНИХ СНАГА РУСКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ

Срем 2014

Припадници две војске успешно су извели вишедневно увежбавање на аеродрому „Батајница” и на полигону Техничког опитног центра у Никинцима. Учествовало је 207 руских и 197 наших војника. Приказано је убацавање извиђачко-падобранске чете применом специјалног десанта, десантирање и поседање линије блокаде. Такође, демонстрирано је дејство чете за противтерористичка дејства, ослобађање талача и уништење терориста, ватрена припрема и подршка напада на базу терориста, затим напад уз подршку вода војне полиције и борбених хеликоптера, те санитетска евакуација и увиђај лица места.

Припреме за „Срем 2014“ отпочеле су у марту, а увежбавање Команде и јединица изведено је од 7. до 13. новембра на аеродрому „Батајница“ и на полигону Техничког опитног центра у Никинцима.

Учествовало је 207 војника руских Ваздушно-десантних снага и 197 припадника наше војске из Специјалне бригаде, 5. батаљона војне полиције, 98. и 204. ваздухопловне бригаде.

Употребљени су авиони „иљушин“, МиГ 29, „антонов“, хеликоптери „Ми-8“, „Ми-17“, „газела“ и „гама“, оклопни транспортери БМД-2, БТР-Д, полицијска борбена возила ВПБ

M-86, беспилотна летелица „орбитер“, затим, противоклопни лансирни комплет ПОЛК 9K111, минобацачи 60 mm, бацачи граната БГА-30 mm, те далекометне пушке 12,7 mm.

Официр за планирање вежбе био је командант Копнене војске генерал-потпуковник Александар Живковић, а руководилац бригадни генерал Јелесије Радивојевић, командант Специјалне бригаде.

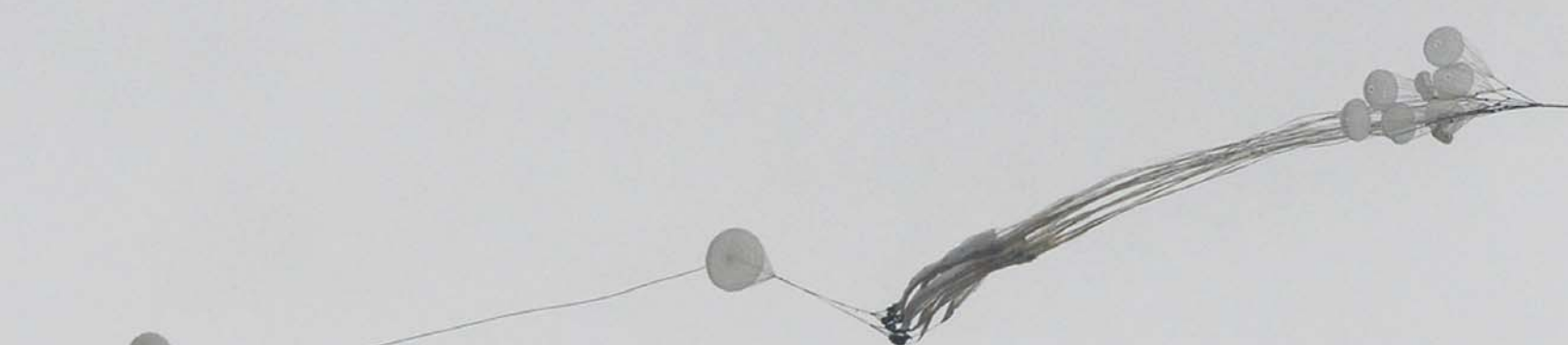
Извођење противтерористичке операције

На „Срему 2014“ приказано је убацивање извиђачко-падобранске чете применом специјалног десанта, десантирање и посудање линије блокаде. Такође, демонстрирано је дејство чете за противтерористичка дејства, ослобађање талаца и уништење терориста, ватрена припрема и подршка

напада на базу терориста, затим напад уз подршку вода војне полиције и борбених хеликоптера, те санитетска евакуација и увиђај лица места.

Циљ увежбавања био је да се унапреде способности за решавање тактичких и ватрених задатака током извођења противтерористичке операције у мултинационалним операцијама. Реч је о операцији одговора на кризу превентивним размештајем снага на делу територије фиктивне државе и упућивање снага у састав борбених група Уједињених нација у кризно подручје.

Вежби су присуствовали министар одбране Братислав Гашић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, амбасадор Русије у Београду Александар Чепурин и командант Ваздушно-десантних снага Оружаних снага Руске Федерације генерал-пуковник Владимир Анатолјевич Шаманов.

Висок степен способности противтерориста

Министар Гашић истакао је да је вежба била предвиђена Планом билатералне војне сарадње Војске Србије и Оружаних снага Русије.

– Припадници Војске показали су висок степен оперативне и функционалне способности, као и готовости јединица, пре свега у садејству са саставима из других земаља. Министарство одбране и Војска Србије имају потписане уговоре о војнотехничкој сарадњи с више од 60 земаља света и овакве вежбе нам помажу да сагледамо наше способности за све три војне мисије – нагласио је министар Гашић.

Према његовим речима, оваква вежба изведена је после више од три деценије на територији наше земље, и најавио да ће се слична увежбавања организовати и у будућности.

Генерал Диковић истакао је да се у борби против тероризма, који је једна од безбедносних претњи и у региону и у Европи, начин дејства битно разликује од других облика угрожавања безбедности и захтева брза, изненадна и снажна реактовања са земље и из ваздушног простора.

– Наша војска учествује у борби против тероризма и пружа помоћ носиоцима те борбе, па обука обухвата и противтерористичку борбу. Имали смо прилику да проверимо степен обучености снага које су, између осталог, намењене за противтерористичку борбу заједно са Оружаним снагама Руске Федерације – указао је генерал Диковић, додајући да борба против тероризма захтева свеобухватна дејства и да тешко која земља може сама да се избори с том тешкоћом.

Он је, такође, истакао да је веома битно да се прати степен обучености припадника других оружаних снага, а да је вежба „Срем 2014“ била прилика да видимо како то ради снажна руска војска.

– Присуствовали смо високоризичној вежби коју су могли да изведу само врхунски обучени припадници. Вежба је одлично изведена, а наше снаге за противтерористичку борбу су врхунски обучене – потврдио је генерал Диковић.

Генерал Шаманов подсетио је да су се наше две државе суочавале с разним опасностима које вребају од међународног тероризма, а данашња вежба била је прилика да поделимо искуства.

– Желим да похвалим припрему свих јединица Копнене војске и ваздухопловних снага Војске Србије – нагласио је генерал Шаманов и најавио да ће Копненој војсци, у име министра одбране Русије Сергеја Шојгуа, поклонити десет падобрана. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимили Јово МАМУЛА
и Игор САЛИНГЕР

Тројац за пример

Високе службене оцене, врхунска физичка спремност, а надасве посвећеност послу били су и ове године основни критеријуми приликом избора најбоље посаде, послуге и тима. Пешадинци, артиљерци и логистичари овог пута морали су, сасвим заслужено, то ласкаво признање да препусте једној од тенковских посада из краљевачког 26. тенковског батаљона. Да претпостављене старешине нису погрешиле, награђени тројац, који се међусобно познаје две године, брзо је доказао заблеставши на стрелишту „Међа” током припрема за Тенковски биатлон у Руској Федерацији.

Прослава дана Друге бригаде Копнене војске била је прилика да се најбољи појединци и колективи награде. Међу многобројним војницима и старешинама који су знањем, спремношћу и спретношћу скренули пажњу на себе, издвојио се тенковски тројац – командир тенка потпоручник Владица Тасић, разводник Владица Ђуричић, нишанџија, и десетар Александар Радовановић, возач. Да нису погрешили у избору, сва тројица доказала су када су се после вишемесечних припрема у Србији пласирали за учешће на Тенковском биатлону.

Добар старт потпоручника

Пре две године у краљевачку касарну „Јован Курсула” на прву официјерску дужност јавио се потпоручник Владица Тасић. Сигуран у теоријско знање које је стицао четири године на Војној академији, био је спреман да и практично докаже све што је научио. Две године свакодневног вишечас-

овног рада на тенку, њему, као и разводнику Владици Ђуричићу и десетару Александру Радовановићу, нису биле узалудне.

Посаде чији су они били чланови од првог дана заблестале су на „Међи”, остављајући у прабини посаде осталих бригада. Током тромесечних припрема на југу Србије, Краљевчани су показали да заслужују да буду део најбољих српских посада, обезбедивши учешће на Тенковском биатлону у Руској Федерацији.

Способностима у вишемесечним припремама за биатлон потпоручник Тасић доказао је да је више него достојан тенковске униформе. Ипак, тај скромни младић заслуге за добијено признање првенствено приписује својим потчињенима, са којима је провео највећи део припрема.

– Разводник Ђуричић један је од наших најбољих нишанџија. За пет година, колико је у Војсци, научио је тенк до последњег шрафа, а физички је један од најспремнијих војника – каже Тасић и додаје да је Ђуричић врло смирен и сталожен, што је једна од најважнијих карактеристика добрих нишанџија.

Свакодневним радом и залагањем одавно је скренуо пажњу претпостављених, а своје квалитете показао је и на „Међи“, остваривши боље резултате од војника који су имали далеко веће искуство, прича потпоручник Тасић и додаје да, осим тенка, обојица војника деле велику страст према фудбалу. И у томе је, према његовим речима, тајна њихове физичке спремности, па без великих потешкоћа обојица имају одличне резултате на физичким проверама.

Прекаљени тенкиста

За војника Радовановића Белог, који је војничку униформу обукао још 1992. године, ретко ко у Војсци није чуо. Времешни десетар, знањем и физичком спремношћу, у сваком тренутку може да „изађе на црту“ и две деценије млађим колегама.

– Један је од најспремнијих војника, а без премца је најбољи возач. На биатлону у Русији четрдесетједногодишњи Радовановић био је најстарији учесник, али га то није

спречило да покаже своје умеће. Последњу трку, када је остварио најбољи резултат, возио је иако је повредио леђа. Руси су га прозвали Шумахер, покушава потпоручник Тасић да дочара одушевљење домаћина биатлона нашим прекаљеним возачем.

Како каже, унутрашњост тенка је мало ратно поље, па је изузетно важно да посада што више времена проведе заједно у увежбавању да би поједине радње довела до аутоматизма и извршавала их у најкраћем року. Савршенство у раду може се достићи само интензивним радом и трудом, коришћењем сваког слободног тренутка за рад на техници, тврди један од најмлађих официра у краљевачкој касарни.

Млади и енергични потпоручник је знањем и сталним усавршавањем, а понајвише тиме што се не либи да „засуче рукаве“ и упрља руке, изградио ауторитет код потчињених.

– Иако је потпоручник млад, брзо је „ухватио темпо“ у нашој јединици. Готово свакодневно вишесатно увежбавање стандардних радњи на крају се увек исплати – каже десетар Радовановић, и додаје да се цео вод од првог дана трудио да помогне свом старешини да се што лакше укопи у колектив. Он истиче да му је додељена награда за најбољу посаду у Бригади сатисфакција за уложен труд и године проведене у униформи. Осим тог признања, он је на „Међи“ понео ласкаву титулу најбољег возача тенка у нашој војсци.

Ђуричићу, коме је ово други уговор, награда је мотив више да се усавршава и увек даје максимум на послу. За пет година службе, својим умећем скренуо је пажњу старешина на себе. Његова мирна рука приликом гађања одвела га је прво на „Међу“ а затим и у предграђе Москве.

– Вишегодишњи рад и свакодневно ангажовање на тенку донели су ми признање, али и прилику да учествујем на биатлону. То искуство не може да се мери ни са чим, а не верујем да ћу икада више нешто тако сјајно доживети – каже нишанција коме у јединици нема равнот.

Тројац из касарне „Јован Курсула“, поткован искуством прекаљених војника и полетношћу младог официра, без проблема се изборио за место међу светском тенковском елитом. Признање претпостављених, али и колега, јесте доказ да се рад и труд увек исплате. ■

Мирјана КРСТОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

НАЈБОЉИ СПОРТИСТИ РЕЧНЕ ФЛОТИЛЕ

У служби професије

За спортисте – поручника Игора Ковача, потпоручницу Јелицу Јовановић и старијег водника Далибора Анђелковића, припаднике Флотиле – бављење спортом јесте задовољство, изазов, али и начин живота. Представљати своју јединицу, Војску Србије и Србију на домаћим и међународним такмичењима, за њих је и велика част.

Поручник Игор Ковач, заменик командира командне чете, интересовање за спорт показао је још као кадет, током школовања на Војној академији. Тадашње тренинге борилачких вештина, борења, кунг-фуа и кик-бокса заменио је на препоруку професора тренинзима у најтежој војничкој дисциплини – вишебоју.

– Војни вишебој је за мене најзахтевнија и најизазовнија спортска дисциплина, која тражи највише личног одрицања и спартански живот – каже потпоручник Ковач. Он свакодневно тренира два до три сата. У касарну „Александар Берић“ на посао долази пре осталих колега, најмање сат, како би одрадио део тренинга. У поткровљу породичне куће уредио је скромну салу за вежбање, у којој такође проведи по неколико сати дневно. На спортским првенствима Војске Србије остваривао је запажене резултате, а као репрезентативац Војске учествовао је и на Регионалном војном првенству у Словенији, у Випави, где је у војном пентатлону с екипом освојио треће место.

Склоност потпоручнице Јелице Јовановић, референткиње за цивилно-војну сарадњу, ка атлетским дисциплинама, посебно трчању на средњим пругама, професор физичког Стеван Грујић препознао је на Војној академији. Као кадеткиња, три пута заредом освајала је крос Академије, учествовала у штафетном полумаратону у Новом Саду, а на београдском „Белом кросу“ освојила је друго место. Долазак у Речну флотилу одвојио је накратко Јелицу од атлетске стазе. Иако из родног Шапца до радног места у новосадској касарни „Александар Берић“ путује сваки дан, што је одузима много времена, она стиже и да претрчи бар пет километара дневно. Као маратонка, чланица штафете екипе Војске Србије, на овогодишњем Новосадском полумаратону освојила је прво место. Остварујући запажене резултате у војном вишебоју, старији водник Далибор Анђелковић, ронилац у 93. ронилачкој чети, на наговор капетана Дубравка Марића, познатог репрезентативца наше војске, почео је да тренира војни пентатлон. Велику стручну помоћ пружа му професорка Снежана Станчетић, референткиња за физичко васпитање у Првој бригади и атлетичари АК „Војводина“ из Новог Сада.

Игор, Јелица и Далибор, који, када то услови дозвољавају, тренирају заједно, истичу да бављење спортом добро утиче на њихово обављање професионалних задатака, који захтевају изузетну физичку спремност. У јединици наилазе на разумевање колега, а повремено боравци у тренинг-камповима, који окупљају најбоље спортисте наше војске, доприносе постизању одличних резултата. Ипак, како кажу, често тешко усклађују радне обавезе и тренинге. Међутим, сагласни су да се и напорна вежбања и лична одрицања исплате када на победничком постољу представљају своју војску и земљу. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Ваздухопловци поново у Обреновцу

Ниски облаци који су 20. новембра опколили Обреновац нису спречили посаду хеликоптера Војске Србије – мајора Владимира Грбића, капетана Ненада Јањићића, заставнике Небојшу Драјића и Ивана Миладиновића – да, као и небројено пута за време мајских поплава, користећи знање и искуство у летењу, пронађу „рупу на небу“ и приземље „осмицу“ испред Основне школе „Јефимија“.

Пре пола године, управо у тој школи, као једном од „сувих џепова“ био је смештен импровизовани прихватни центар за оне чије је животе угрозила водена стихија и полазна тачка за евакуацију из Обреновца, уз помоћ припадника нашег ваздухопловства, који су овог пута дошли да се друже са ученицима и наставницима.

Ваздухопловце је и овог пута дочекала још једна поплава – емоција, искрених какве само деца могу да упуте. Ђацима су у сали школе причали о свом послу. О пилотској професији говорили су и мајор Владимир Грбовић, заменик команданта 890. хеликоптерске ескадриле с Батајнице, и мајор Ненад Стевић, пилот надзвучног МиГ-21 из 204. ваздухопловне бригаде.

Студенти и студенткиње окупљени у хуманитарну организацију „Осмех на дар“, њихови пријатељи и припадници из 204. ваздухопловне бригаде сакупили су и школи поклонили, симболично, 204 књиге за школску библиотеку.

Током дружења у Обреновцу, нашим ваздухопловцима приређена је изложба ликовних радова ученика, на којој су као мотиви доминирали хеликоптери, јавно је прочитан и најбољи литерарни рад, чији је аутор добио макету авиона „супергалеб“. ■

И. САЛИНГЕР

>>> ВОЈНИЦИ на добровољном служењу војног рока генерације септембар 2014. из Центра за обуку Копнене војске гађали су 21. новембра из минобацача 82 mm М-69А на „Пасуљанским ливадама“. На Сави у Шапцу обучавали су се и војници понтонирских специјалности, митраљесци и снајперисти на полигону „Пескови“, нишанције тенка на стрелишту „Орашац“. У току је и обука у војњи тенкова на полигону „Могила“. ■

>>> ЦЕНТАР за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу посетила је 20. новембра петочлана делегација Оружаних снага САД, у којој су били представници DTRA, Европске команде оружаних снага САД и Амбасаде САД у Београду. Делегација, коју је предводио пуковник Џефри Опенхајм, шеф европског дела DTRA, сагледала је капацитете и планове развоја Центра. ■

>>> РАЗГОВОРИ о искуствима у области материјално-техничког обезбеђења између Војске Србије и Оружаних снага Руске Федерације одржани су 20. новембра. Делегацију наше војске предводио је начелник Управе за логистику бригадни генерал Жељко Нинковић, а руску пуковник Виталиј Губин, заменик начелника Управе Штаба за материјално-техничко обезбеђење. ■

>>> ЛИТУРГИЈА и помен страдалим јунацима Колубарске битке одржана је 17. новембра у Цркви Светог архангела Гаврила у Београду. Присутствовали су начелник Генералштаба, представници Министарства одбране и Војске Србије, кадети Војне академије и ученици Војне гимназије. ■

>>> СВЕЧАНА академија поводом Дана Копнене војске и Дана рода пешадије одржана је у Дому Војске у Нишу. Председник Србије одликовао је Копнену војску Орденом белог орла с мачевима другог степена, који је команданту генерал-потпуковнику Александру Живковићу уручио изасланик председника Републике бригадни генерал Васо Гујић. ■

>>> ПОВОДОМ Дана Централне логистичке базе – 16. новембра, у тој установи одржана је свечаност, којој су присуствовали представници Војске Србије и Министарства одбране. Припадницима базе празник је честитао начелник Управе за логистику бригадни генерал Жељко Нинковић, а о резултатима рада говорио је командант бригадни генерал Петар Латковић. ■

>>> СВЕЧАНОСТ поводом Дана Центра за обуку Копнене војске одржана је 14. новембра у касарни „Генерал Павле Јуришић Штурм“ у Пожаревцу. Дан Првог центра за обуку – 13. новембар обележен је у касарни „Аеродром“ у Сомбору. ■

>>> ПРОФЕСИОНАЛНИ припадници 15. тенковског и 17. механизованог батаљона Прве бригаде извели су 14. новембра на полигону „Пасуљанске ливаде“ тактичке вежбе и гађања из наоружања оклопних и механизованих јединица. ■

>>> ПРИПАДНИЦИ 310. инжињеријског батаљона Треће бригаде Копнене војске поставили су два моста типа „бејли“ у Пролом бањи и селу Трећак у општини Куршумлија. Мост на Проломској реци дугачак је 9,15 метара, носивости 30 тона, а преко Топлице је дугачак 21,34 метра и тежи 23 тоне. ■

СА ПРИПАДНИЦИМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ У МИРОВНОЈ

Чувари поделџ

Мултинационална операција Уједињених нација на Кипру успостављена је 1964. године Резолуцијом 186 Савета безбедности, како би се зауставили сукоби две заједнице на острву. Задаци српског контингента су осматрања и контроле у зони раздвајања територија које контролишу заједница кипарских Грка на јужном делу и заједница кипарских Турака на северу подељеног острва.

МИСИЈИ НА КИПРУ

ЕНОГ ОСТРВА

126 „STEFAN NEMANJA” UNPB-126

PB 126

UN

STOP
NO PHOTOGRAPHY
BY UN AUTHORIZED PERSONNEL
ΑΛΛΗ
Η ΛΗΨΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ ΑΠΟ
ΕΙΣΕΛΘΕ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΗΝΘΕΜΕΝΩΝ

DUR
FOTOĞRAF ÇEKMEK
YALNIZ BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
PERSONEL VE ARACI

Пише Раденко МУТАВЦИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Посету припадницима Војске Србије у мултинационалној операцији Уједињених нација (УН) у Републици Кипар (UNFICYP) запо-

чели смо сусретом са командантом нашег контингента капетаном Марком Николићем, који је и официр у команди мисије. Од њега сазнајемо да Војска Србије у мисији учествује са једним

штабним официром, два војна посматрача, шест чланова патроле и 37 припадника стрељачког вода у оквиру словачко-мађарског контингента.

СА ЛИЦА МЕСТА

– У мисији на Кипру тренутно је ангажовано 46 припадника Војске Србије на пет локација. Две су у селу Пила, база 126 „Стефан Немања” на брду изнад насеља и осматрачка позиција 129 у центру села, у којима је највећи део припадника стрељачког вода. Део вода, 11 припадника, од којих су четири девојке, налази се у кампу „Генерал Штефаник” у Фамагусту са припадницима словачког контингента, где физички обезбеђују камп. Шест чланова патро-

Капетан Марко Николић

ПОХВАЛА ПРОФЕСИОНАЛИЗМУ

Командант Сектора 4, словачки потпуковник Јарослав Битала каже да има ту срећу да ради са српским мировњацима.

– Први вод из Србије овде је дошао 2011. године. Показали су се као прави професионалци, извршавајући свакодневно задатке у зони раздвајања. То што их локално становништво веома добро прихвата олакшава нам да живот овде враћамо нормалнијим токовима и тиме боље испуњавамо циљеве мисије Уједињених нација.

ле је у кампу „Сент Иштван” у селу Атијено, заједно са припадницима мађарског контингента – објаснио нам је капетан Николић.

Тежишни задаци српског контингента су осматрања и контроле у зони раздвајања територија које контролишу заједница кипарских Грка на јужном делу и заједница кипарских Турака на северном делу подељеног острва.

Мултинационална операција УН на Кипру успостављена је 1964. године усвајањем Резолуције 186 Савета безбедности УН, како би се зауставили сукоби две заједнице на острву. У мисији UNFICYP тренутно је ангажовано 912 припадника војске и полиције из 19 држава, 38 цивилних лица и 112 лица из

локалних заједница на Кипру. Мир је очуван, али политичког решења нема на видику.

БАЗА „СТЕФАН НЕМАЊА”

Капетан Александар Криш

Командир стрељачког вода капетан Александар Криш истиче да се највећи део задатака обавља патролирањем у зони раздвајања.

– Војници из Србије задужени су за контролу простора у ширини од 13 километара и дубини од три километра. Свакодневно ангажујемо четири патроле из базе 126, а специфичан задатак има одељење на осматрачкој позицији 129, која се налази на равном крову куће у центру села Пила, одакле се прате активности у самом насељу – каже капетан Криш.

У бази „Стефан Немања” смештени су само припадници српског контингента и то се види по ознакама и симболима Србије и њене војске.

Они ту имају добре услове за живот и рад, а понајвише су задовољни услугома куvara Горана Перишића. Прочуо се по својим кулинарским вештинама и изван базе, па понекад на ручак дођу и припадници других контингента.

Најбоља сарадња је са припадницима словачког контингента, са који-

ма су наши мировњаци заједно у мисији. Разводник Марко Димић, који је готово свакодневно у патроли, истиче и добар однос са локалним становништвом са којима нису имали никаквих проблема.

Има времена и за слободне активности, за спорт и рекреацију, каже водник Маријан Станковић, а старији

водник прве класе Ненад Николић истиче добре могућности за комуникацију преко интернета са породицама и пријатељима, јер је то важан услов спремности за свакодневне задатке, а смањује, каже, и носталгију.

И наши припадници који су распоређени на задатке у кампу „Генерал

Штефаник” у Фамагусту такође су задовољни условима за рад.

Десетар Марија Стевановић наводи да су њихови задаци физичко обезбеђење кампа, обезбеђење технике и рад на пријавници.

– Овде је 11 припадника Војске Србије у оквиру словачког контингента. Међу њима смо и нас четири де-

војке, али све задатке извршавамо као један поуздан тим – каже Марија.

Посетили смо и наше припаднике у кампу „Сент Иштван” у Атијену, где су у свакодневним задацима патролирања заједно са колегама из мађарског вода. У патроли је шест подофицира, а капетан Милош Ђорђевић је официр за везу.

– Главни задатак је да предупредимо могуће инциденте у нашој зони осматрања и наглашавам да до сада нисмо имали никаквих већих проблема – каже капетан Ђорђевић.

Према речима заставника Адама Леонтијевића, наши момци у Атијену слободно време највише користе за припреме за предстојеће традиционално спортско такмичење учесника мировне мисије, у коме преовладавају дисциплине војног вишебоја.

ОСМАТРАЧНИЦА НА КРОВУ

Специфичан задатак има одељење на осматрачкој позицији 129 која се налази у центру села Пила, јединог места у зони раздвајања на Кипру у коме све време заједно живе и кипарски Грци и кипарски Турци.

– Задатак одељења је мало необичан због места где се налази осматрачница, а то је равни кров приватне куће коју су изнајмиле Уједињене нације и где смо ми смештени – објашњава командир заставник Горан Цветковић.

Рад на осматрачници почиње у осам сати ујутру и увече траје до за-

тварања једне од две кафане у центру, које држе кипарски Грци и Турци. То понекад уме и да потраје до касно, каже Цветковић, али они остају на задатку.

– Идемо и у обилазак села и могу рећи да смо овде добро прихваћени. На нас из Србије мештани су се већ навикли, а ни колеге у претходним ротацијама такође нису имали проблема.

Највише потешкоћа, каже заставник Цветковић, стварају туристи који

воле да фотографишу, нарочито стару кулу у селу која је саграђена још 1425. године и експонате у два музеја. Али фотографисање није дозвољено због специфичности села јер је оно једино у зони раздвајања у коме стално живе две заједнице и то у добрим односима.

ПОСРЕДОВАЊЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

Заједнице кипарских Грка и Турака у селу Пила сва питања већ деценијама решавају успешно, а главну реч у томе имају „мухтари“, цивилни представници заједница, који тесно сарађују са официрима за везу са цивилним структурама.

Мајор Славиша Петрић управо је на тој осетљивој дужности у мировној мисији и сарадњу са локалним становништвом оцењује као веома успешну.

– Неформални део сарадње чине свакодневни контакти припадника мисије са становништвом током извршења редовних задатака и ту немамо никаквих проблема. У формалном делу представници мисије и локалне заједнице заједно решавају

Мајор Славиша Петрић

бројна питања свакодневног живота, у области комуналних активности, школовања, судства, полицијских и других послова и ту сам веома задовољан успостављеном сарадњом која даје одличне резултате – оцењује мајор Петрић и истиче висок степен разумевања, уз придржавање споразума и правила понашања дефинисаних током деценија трајања мисије.

Стрељачки вод Војске Србије на Кипру чине припадници 37. механизованог батаљона 3. бригаде Копнене војске, који су средином септембра дужност преузели од колега из 4. бригаде.

Ово је седма ротација наших „плавих шлемова“ на Кипру, који се као јединица ангажују од 2011. године у оквиру словачко-мађарског контингента, а од 21. октобра 2010. у мисији на Кипру имали смо једног штабног официра и шест чланова патроле у саставу мађарског вода. ■

ПОДСТИЦАЈ УЧЕШЋУ У МИСИЈАМА

Најмеродавнија оцена о раду наших мировњака долази од команданта мисије на Кипру норвешког генерала Кристин Лунд, иначе прве жене на дужности команданта мисије у историји Уједињених нација.

– Недавно сам била у инспекцији патроле на бази 126 и истичем изузетно професионалан однос припадника стрељачког вода Војске Србије, чему у прилог иде и извештај команданта Сектора 4 да припадници српског контингента одлично извршавају свој задатак. Посебне похвале упутила бих за организацију недавне регионалне конференције „Бити мировњак“ у Београду, која представља даљи подстицај учешћу земаља Западног Балкана у мултинационалним операцијама Уједињених нација.

„Драган Стојков – сликар равнотеже” у Дому Војске

У Великој галерији Дома Војске Србије 20. новембра отворена је ауторска ретроспективна изложба слика „Драган Стојков – сликар равнотеже”. До 20. децембра, Београђани и њихови гости имаће прилику да погледају више од педесет слика Драгана Стојкова, који је у токове војвођанске, српске и некада велике југословенске ликовне сцене, упловио крајем седамдесетих и по-

четком осамдесетих година 20. века.

Већ раним наступима, уметник је најавио склоност ка фигурацији и специфичном реалистичком сликарству, које негује до данас. Његове слике одраз су актуелности света и уметности, а раскошни стваралачки капацитети обogaћени су школовањем на Академији лепих уметности у Венецији.

О стваралаштву Драгана Стојкова говорили су ликовни критичар Сава

Степанов и културолог др Ратко Божовић. Оцењујући да је уметник, специфичним сликарским концептом, остао у дослуху с актуелношћу, Степанов је Стојкова сврстао у једног од наших најистакнутијих фотореалистичких сликара. Доктор Божовић издвојио је емоције као један од најважнијих обележја сликарства и промишљања сомборског сликара. ■

Д. Г.

Промовисана књига „Физијатрија”

Промоција књиге „Физијатрија”, групе аутора с Клинике за физикалну медицину и рехабилитацију Војномедицинске академије, одржана је 18. новембра у амфитеатру те установе. О делу су говорили начелник Клинике за физикалну медици-

ну и рехабилитацију ВМА и уредник пуковник проф. др Александар Ђуровић, начелница Одсека за издавачку делатности Медија центра „Одбрана” Драгана Марковић, кадеткиња Медицинског факултета ВМА Наташа Петковић, једна од аутора доц. др Зорица Брдарески, те рецензенти проф. др Ивона Станковић и проф. др Александра Миков.

Према речима Драгане Марковић, уџбеник је резултат тимског рада. Сви су се потрудили да књигу учине читљивом, прегледном и разумљивом, а, што је подједнако важно, и допадљивом.

Какав је „Физијатрија” уџбеник коначни суд даће они који из њега буду учили. Кадеткиња Петковић говорила је у име читалаца, јер је књига намењена студентима и представља допринос едукацији и лечењу, а рецензенти професорке Станковић и Миков нагласиле су да је намењена професорима, лекарима, специјализантима и пацијентима. Докторка Брдарески истакла је да је уџбеник једноставан и инспиративан, те да у центар збивања смешта човека.

Професор Ђуровић рекао је да се о књизи размишљало годинама. „Физијатрија” је написана на 357 страница, обogaћена с више од 100 фотографија и подељена у три поглавља – Општи, Терапијски и Специјални део. Намењена је студентима медицине, пре свега кадетима Медицинског факултета ВМА, и има три циља – да подучи, подстакне и привуче. ■

Успешан Сајам књига за Медија центар „Одбрана”

Месећ дана после међународне манифестације 59. Београдског сајма књига, детаљном анализом установљено је да је овогодишње представљање Министарства одбране и Војске Србије на штанду Медија центра „Одбрана” било веома успешно.

Бројнија посета Сајма, самим тим и штанда „Одбране”, допринела је већој продаји књига војне издавачке куће. У односу на прошлу годину продаја је порасла, а томе је, свакако, допринела и велика посећеност свакодневних промоција нових књига.

Према речима директора Медија центра „Одбрана” пуковника Стевице С. Карапанчина, организација рада на штанду била је веома добра, а задатак представљања система одбране реализован је – успешно.

– Представили смо 12 нових издања, од којих је седам посвећено јубилеју стогодишњице почетка Великог рата. Имајући у виду да је Медија центар специјализован издавач, посвећен систему одбране, број промовисаних књи-

га и одржаних промоција сврстава нас у успешно представљене издаваче на тој реномираној манифестацији – каже пуковник Карапанчин и похваљује мотивисаност запослених у Медија центру „Одбрана”.

Током Сајма, продато је 2.079 књига, 870 комада постера, календара, „Арсенала” и часописа, а четири нова издања Медија центра „Одбрана” налазе се на списку десет најпродаванијих, што је такође новитет. Реч је о књигама „Случај Ранковић – Из Архива Кос-а”, аутора генерала у пензији Светка Ковача, др Бојана Димитријевића и Ирене Поповић Григоров, „1914–2014 Зашто ревизија” др Милета Бјелајца, затим „Млада Босна” др Радослава Гађиновића и „Мемоари” генерала Светомира Свете Ђукића.

Традиционално, штанд „Одбране” посетили су министар одбране и начелник Генералштаба Војске Србије с члановима Колегијума, као и инострани војни представници у Србији. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ

КУЛТУРНИ ВОДИЧ

1–15. децембар

ДОМ
ВОЈСКЕ
СРБИЈЕ

www.odbrana.mod.gov.rs

Ликовни програм,
тел. 3234-712

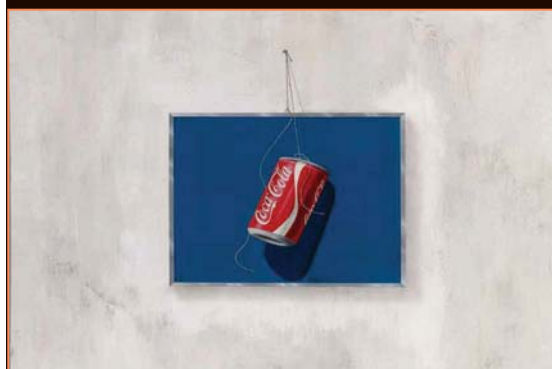
Галерија
Дома Војске Србије

(радно време сваког дана сем
недеље од 11 до 19 часова)

Велика галерија

Ретроспективна изложба „Драган
Стојков – сликар равнотеже”.

Траје до 20. децембра.

Музички програм,
тел. 3201-728

12. 12. у 19 сати Свечана сала
– „Вече с кларинетом”. Концерт
Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички”.

Србија и Браничево у Великом рату

Поводом обележавања стогодишњице Великог рата, у Дому Војске Србије промовисана је монографија групе аутора „Србија и Браничево у Великом рату 1914–1918”, која је резултат заједничког пројекта Историјског архива Пожаревац и Војног архива. Књига садржи необјављену грађу о ратним дешавањима у Србији и Браничеву.

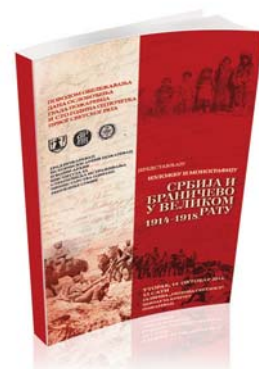
Аутори су настојали да понуде нове погледе на Велики рат, приказане у два дела – први се односи на почетак рата и операције српске војске, а други на учешће грађана Браничева у том сукобу.

На промоцији је емитован и истоимени докумен-

тарни филм, који је, у конкуренцији од 300 филмова из целог света, на 11. међународном филмском фестивалу војнопатриотског филма у Волоколамску у Русији, добио награду Организационог комитета фестивала за режију.

О монографији су говорили проф. др Момчило Павловић, директор Института за савремену историју, потпуковник доцент др Слободан Ђукић, професор Војне академије, пуковник Милорад Секуловић, директор Војног архива и др Јасмина Николић, директорка Историјског архива Пожаревац. ■

В. П.

Још један манастир на Фрушкој гори

Ниче ново Бешеново

Упркос беспарици, на узаврелом градилишту последњих месеци ниче ново Бешеново. Црква посвећена светим архангелима Михаиљу и Гаврилу, поносно се уздиже на тлу на коме је и некада била.

Манастир Бешеново, недалеко од Руме, једини је манастир Немањића на јужним падинама Фрушке горе. Изградио га је, крајем 13. века, краљ Драгутин и посветио заштитницима његове племените владарске лозе. Први писани трагови о манастиру у коме су, све до средине Другог светског рата, чуване мошти светих Кирика и Јулије, потичу из 15. века. Неколико пута разаран и наново зидан, манастир се опирао потпуном уништењу све до маја 1944. године када су га, на захтев усташа, Немци авионским бомбама сравнили са земљом.

Многе манастирске драгоцености однете су у Загреб, док су мошти кнеза Лазара, цара Уроша и Стефана Штиљановића, чуване у манастиру, у последњем тренутку спасене и пребачене у Београд. Тако је, непосредно пред ослобођење Србије, завршен први део приче о манастиру који је вековима био прибежиште српског народа од различитих силника.

Други део сторије о манастиру Бешеново почиње средином прошле године, када су, уз благослов епископа сремског Василија и неупоредиву истрајност архимандрита Арсенија (Матића), садашњег игумана поновонастајућег манастира, на тлу на коме је некада привлачила многоверујући народ православни, почели радови на изградњи темеља цркве и обнављању манастира. Током претходних, припремних радова испитан је терен и подигнута кућа која је, у функцији конака, примила неке, у међувремену враћене или, уз Божију помоћ, пронађене драгоцености. Неке су, како нам рече игуман Арсеније, ископане и током радова на темељима старог манастира.

Може ли пропасти народ који се и у најтежим временима, усуђује да диже храм небу у висине

– Уз остало, пронађени су и новчићи из Средњег века, из доба краља Драгутина, грнчарија из времена латинске културе и гробница пуковника и грофа Александра Рашковића, последњег команданта српских граничара у Аустроугарској – сведочи игуман Бешенова Арсеније.

– У усправљање светиње краља Драгутина кренули смо прошле године, када смо обележавали 1.700 година Милан-

ског едикта и 300 година Карловачке митрополије. Од тада до данас, за непуних 12 месеци, подигли смо, ево, цркву под кров, вратили звона манастирска и, што је најважније, вратили веру и наду народу који, судећи по томе шта све може, никада неће пропасти. Нека само свако уради оно што може и колико може, народ ће о(п)стати. Данас смо ту ми, а сутра ће бити наследници наши, биће задивљени обновљеном светињом...

Упоредо с обновом, почео је и свакодневни живот у манастиру који привлачи све више верних. Опет се разгоревају бадњаци, славе Божић, Васкрс, прослављају славе... Опет је народ тамо где је и негда био. И опет се приче испредају у дугим вечерњим часовима. Неке наликују легендама, неке чудима, а неке случајностима. Како их ко посматра и чује. Око манастира и у њему, више се верује у чуда но у случајне догађаје, али било шта да су, приче и сведочанства о збивањима из прошлог и овог времена јачају веру.

Баш као и сведочанство игумана Арсенија о једном од првих донатора манастирских, Жељку Моцоњи и његовом стрицу Љубомиру из Јарка.

– Они су међу првима довели приколицу цигли за изградњу манастирске цркве. Кад сам чуо да се презивају Моцоња, сетио сам се својих војничких дана и вежбе на полигону Мањача, када су тенкови некадашње ЈНА разровали сеоско гробље у Андрићима. Раскопани крстови, поред којих сам лежао с пушком на готовс, носили су само једно презиме – Моцоња. Било ми је жао па сам, тада млади монах, одмах ту, клечећи, одржао опело покојницима чији ће ми потомци, Божјом вољом, готово три деценије касније, донети циглу за обнављање манастира.

Уписујући њихова и имена многих других подвижника у књигу донатора манастирских, схватио сам да ћемо истрајати на овом Божјем путу и да ће Бешеново опет бити ново – испричао нам је игуман и професор Богословије карловачке Арсеније. ■

Д. ГЛИШИЋ

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. децембар

ПРАВОСЛАВНИ

✝ 4. децембар – **Ваведење Пресвете Богородице**

РИМОКАТОЛИЧКИ

✝ 8. децембар – **Безгрешно Зачеће Бл. Дјевице Марије**

ЈЕВРЕЈСКИ

28. новембар – 5. децембар
Ханука

ВАВЕДЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Када се Пресветој Деви Марији навршише три године од рођења, доведоше је њени родитељи свети Јоаким и Ана из Назарета у Јерусалим да је предају Богу на службу према обећању датом још пре њеног рођења. Узевши је за руку у храм је уведе првосвештеник Захарије, отац Светог Јована Претече, који је одведе све до светиње над светињама, иза треће завесе, до најсветијег места храма у које улазе само архијереји и то не више од једном годишње.

Тада родитељи принесоше жртву Богу према закону, примише благослов од свештеника и вратише се дому, а Пресвета Дева оста у храму наредних девет година.

По навршетку 12 година би дата

Светом Јосифу, сроднику своме у Назарет, да под видом обручнице живи у чедности и тако испуни свој завет Богу и задоволи закон израилски, који није допуштао завештање Богу до краја живота. Тако је Пресвета Дева Марија постала прва доживотно завештана девојка, којој су у Цркви Христовој следствовале хиљаде девственица и девственника. ■

Колубарска битка

Одлучујућа битка прве фазе Великог рата

Победа за коју изузетне заслуге припадају команданту Прве армије генералу Мишићу подигла је углед Србије међу савезницима и учврстила самопоуздање српске војске и народа. Колубарска битка представља класичан пример када се из стратегијског повлачења прелази у општи, стратегијски напад на свим деловима фронта. Због тога се искуства стечена на основу те битке данас изучавају у готово свим војним академијама у Европи.

Након што је 6. новембра 1914. почела општа аустроугарска офанзива, генерал Поћорек настојао је да, наступајући са Петом армијом од Шапца, а са Шестом из рејона Љубовије ка Ваљевоу, окружи српску војску у долини Јадра и у Мачви. У изузетно тешким условима и са минималном количином артиљеријске муниције, српска војска се најпре повукла на положаје за одбрану Ваљева, а затим, преко Ваљева и Уба, прешла на положаје на десној обали Колубаре и Љига. Поседањем тих положаја 16. новембра почела је Колубарска битка, највећа коју је српска војска водила у Првом светском рату.

Током дефанзивне фазе битке, до 2. децембра, вођене су борбе на Колубари, Љигу и Суворору. Српска војска није имала успеха током те фазе, а ситуација је посебно погоршана када је непријатељ, 25. новембра, освојио вис Човка, који је доминирао долином Колубаре и Љига. Сутрадан је војвода Мишић одлучио да је једино решење извлачење српских трупа из непосредног додира са непријатељем, попуна људством и противофанзива. С обзиром на то да је план подразумевао и напуштање Београда, војвода Путник је с доста премишљања, тек након што је војвода Мишић, у драматичном телефонском разговору, понудио оставку на место команданта Прве армије, на крају прихватио његов предлог.

Тако су у зору 2. децембра у напуштени Београд ушле прве аустроугарске трупе из Земуне. Међутим, много значајније било је то да је српска војска након два дана одмора, потпомогнута артиљеријском муницијом која је стигла из Грчке, 3. децембра покренула снажну офанзиву која је 15. децембра довела до тога да непријатељ буде избачен из Србије. Противофанзива је наступила када је на иницијативу команданта Прве армије генерала Живојина Мишића, Врховна команда наредила да све три армије на западном фронту у зору 3. децембра пређу у офанзиву.

Важан задатак имале су трупе Одбране Београда и Обреновачки одред које су, бранећи своје положаје, истовремено спречавале продор непријатеља према Аранђеловцу, све док армије на западном фронту нису сломиле отпор непријатеља. Већ 5. децембра Прва армија избила је на Суворорску греду, 8. децембра ослободила Ваљево и наставила гоњење Поћорекове Шесте армије. Српске Друга и Трећа армија напредовале су преко Љига и Колубаре. Најжешћа и одлучујућа битка вођена је од 8. до 10. децембра на Космају и Варовници где су положаје браниле трупе Одбране Београда, састављене углавном од трећепозиваца.

Трупама Одбране Београда дошле су у помоћ Тимочка и Моравска дивизија, тако да је ујутру 11. децембра српска војска отпочела гоњење непријатеља који се повлачио према Београду, који је ослобођен 15. децембра. Врховна команда издала је 16. децембра директиву у којој је наведено да је заузећем Београда завршен „један велики, а у исто време величанствен период у нашим операцијама са Аустроугарском. Непријатељ је потучен, растројен и побеђен и дефинитивно отеран са наше територије“. Победа, за коју изузетне заслуге припадају команданту Прве армије генералу Живојину Мишићу, подигла је углед Србије међу савезницима и учврстила самопоуздање српске војске и народа. Колубарска битка представља класичан пример када се из стратегијског повлачења прелази у општи, стратегијски напад на свим деловима фронта. Због тога се искуства стечена на основу те битке данас изучавају у готово свим војним академијама у Европи. ■

Др М. МИЛКИЋ

Пише Новица ПЕШИЋ

Помоћ Србији у Првом светском рату (2)

Хумани медицинари са свих страна

После вишедневног напорног путовања, докторке и медицинске сестре из Енглеске стигле су у Србију крајем 1914. и почетком 1915. године. Прва међу њима била је леди Леила Пеџет, која је са модерно опремљеном болницом Фонда за помоћ Србији дошла у Скопље. На Божић 1915. године стигла је у Крагујевац прва Болница жена Шкотске са др Елинор Сото на челу. За њом, у краћем времену, стигле су у Младеновац, Ваљево, Лазаревац, Врњачку Бању и друге савезничке ратне болнице. Те жене нису знале наш језик али их то није спречавало да дају свој максимум у лечењу рањеника и цивила страдалих у ратном вихору после напада моћне Аустроугарске царевине, Немачке и Бугарске.

Моника Крипнер, добровољна болничарка из Аустралије објавила је 1980. године у Лондону књигу „Жене у рату – Србија 1915–1918“. То дело изазвало је велико интересовање јер је у књизи обухватила рад жена лекара и болничарки из савезничких земаља које су са српском војском доживеле и преживеле све страхе рата, прелаза преко Албаније, долазак на Крф и лечење исцрпљених болесника и рањеника, опоравак у Солуну и борбе на Солунском фронту.

Књига је писана на основу докумената, али и успомена које је доживела боравећи у Србији тих ратних година. Многе жене лекаре и болничарке упознала је на тешком задатку лечења рањеника и болесника од пегавог тифуса. У акцији за помоћ српском народу, коју су средином 1914. године покренуле др Елси Инглис, главнокомандујућа Женског резервног санитетског одреда и активисткиња Флора Сендз, укључиле су се и Кетлин Берк, секретарица Лондонског клуба, Синклер Стобарт, управница Женског санитетског одреда, Евелина Хаверфилд из Женског одреда за хитну помоћ, Американка Мејбел Грујић, жена српског министра спољних послова, Ана Христић из чувене српске породице, новинарка школована на Оксфорду, и многи други поборници за медицинску помоћ страдалој Србији. После вишедневног напорног путовања, докторке и медицинске сестре из Енглеске стигле су у Србију с великим пратњом, крајем 1914. и почетком 1915. године. Прва међу њима била је леди Леила Пеџет, која је са модерно опремљеном болницом Фонда за помоћ Србији дошла у Скопље. На Божић 1915. године стигла је у Крагујевац прва

Болница жена Шкотске са др Елинор Сото на челу. За њом, у крајем времену, стигле су у Младеновац, Ваљево, Лазаревац, Врњачку Бању и друге савезничке ратне болнице. Те жене нису знале наш језик али их то није спречавало да дају свој максимум у лечењу рањеника и цивила страдалих у ратном вихору после напада моћне Аустроугарске царевине, Немачке и Бугарске. Дирнуте храброшћу и неустрашивошћу српског војника и сељака, наоружане јаком вољом и жељом да помогну, мушки су подносиле све тешкоће и немаштине на балканском простору.

У Београду је, међу првима, почела да ради Болница Црвеног крста Сједињених Америчких Држава под руководством др Едварда Рајана, записала је у свој ратни дневник Мери Гледвин, главна сестра те болнице, који је објављен у Гласнику Црвеног крста Америке 1916. године. Неколико лекара и 12 медицинских сестара, са др Рајаном на челу, кренуло је на пут за Србију 13. септембра 1914. године. Стигли крајем октобра у Београд и одмах се разместили у напуштenu зграду Војне болнице да би били што ближе ратницима српске војске и народу. Доктор Рајан је забележио да је у току десетак дана, колико је трајала окупација Београда, кроз болницу прошло више од 9.000 рањеника, који су у повлачењу, 13 дана касније, евакуисани. Болница ипак није престала да ради јер је на лечењу остало око 3.000 непријатељских војника. Ситуација је била све тежа, нарочито када је почетком 1915. године букнуо пегавец. Потреба за лекарима се повећала па је Америка у Београду тада имала седам лекара и 24 медицинске сестре.

Руска помоћ

Помоћ српској војсци и народу, септембра 1914. године, пружила је и Русија, упућивањем два лекара, два санитарска инспектора и пет сестара из Солуна. Тај број се у наредном периоду повећао на 10 лекара и 110 медицинских сестара са опремом вредном 250.000 америчких долара. Медицинску мисију, која је стигла у Ниш, лично је опремила грофица Трубецкаја а на челу се налазио др Арсеније Џуверовић, Србин који је у Москви дипломирао на Медицинском факултету и био на пракси у Калуги.

Рускиња Дарја Александровна била је добровољна болничарка у Петом пешадијском пуку другог позива, који је 1914. године био на Кодиној глави у дивизијској резерви. Руске болнице лечиле су и рањенике Прве српске добровољачке дивизије у болницама – хоспиталима царске Русије. Та ди-

визија формирана је 1916. године у Одеси, а тешке борбе водила је на руском фронту у Добруци. Она ће се у 1918. години прикључити српској војсци на Солунском фронту и учествовати у ослобођењу Србије. Извлачење рањеника са бојишта обављао је санитар, али великим делом и сами борци, посебно после јуришних борби са бајонетима.

Дивизијски сабирни центар био је у Мецидији, где су рањеници допремани санитарским возилима, али и колским запрегама. Санитарске композиције железнице попуњаване су по динамици пристизања рањеника и ешелонима тран-

спортоване до дунавског пристаништа Чернавода. Ту су рањеници смештани у бродове који су их превозили до пристаништа Рени, а одатле опет возовима до Одесе. Сву санитарску и лекарску негу од Ренија до Одесе преузимали су руски лекари и медицинско особље. У Одеси су рањеници Добровољачке дивизије хоспитализовани и лечени у Евангелистичкој болници, под покровитељством велике кнегиње Јелене Петровне, кћерке краља Петра Првог, жене великог кнеза Романова. Она је веома често обилазила српске рањенике и заједно са православним свештенством и многим хуманитарним орга-

низацијама, посебно позоришним групама и сликарима – лечила и ублажавала тешке душевне патње и психичке трауме српских рањеника. Како су се борбе повећавале на добруцанском фронту тако је и растао број рањеника, нарочито након борби на Кокардзи. Болнице у Одеси нису могле да приме толики број рањеника па је руски санитар обезбедио транспорт тежих рањеника у болнице у Ростову на Дону, где су рањеници имали одличан смештај, негу и лечење и нису овајани од осталих.

Ни Ростов није био последњи санитарски пункт који је лечио рањенике са Добруце. Изузетно тешки рањеници са компликацијама транспортовани су специјалним возилима у руске ратне болнице и клинике у Москви. Први такав санитарски ешелон српских рањеника са Добруце кренуо је из Ростова на Дону, октобра 1916. године. Комплетан третман на тако дугом путу обезбедила је руска санитарска служба тако да су рањеници медицински третирани за сва четири дана путовања до Москве.

У оквиру шкотских медицинских мисија у Србији налазиле су се и жене из других савезничких земаља. Највише их је било из Аустралије, њих шездесетак. У Аустралији је врло успешно вођена акција прикупљања помоћи најпре у Бризбејну а затим и у другим местима, укупно је скупљено шест хиљада фунти. У помоћ српској војсци на Солунском фронту

РАЈСОВА СУНАРОДНИЦА

Из књиге „Центлмени волонтери“, професора америчког универзитета Арлена Ј. Хаусена, сазнајемо да су млади Американци и Американке добровољно дошли да возе амбулантна кола која су са ратишта превозила рањенике. Међу возачима била је и Едит Меј из угледне америчке породице, која је дипломирала на чувеном колеџу Велсли, код Бостона у држави Масачусетс. За свој рад добила је два француска и једно српско одликовање.

Клара Штурценегер, представница Црвеног крста Швајцарске, уз др Арчибалда Рајса најпознатија је Швајцаркиња која је у тешким данима 1914 и 1915. године притекла у помоћ Србији, где је боравила два пута у време балканских ратова, а потом и у Првом светском рату, од августа 1914. до пролећа 1915. године. Клара се, током боравка, упознала са српским народом и његовом борбом за одбрану своје територије, па је након повратка у домовину објавила неколико књига о Србији и српском народу, на око 700 страница и са неколико стотина фотографија.

Обележавање воде за ђосуду

кренуле и др Лилијен Купер и Мери Бедфорд и прикључиле се болници којом је руководила др Агнес Бенет. Болница је знатно допринела опоравку српских војника и добровољаца који су били на ивици смрти. У октобру 1916. године престолонаследник Александар лично је исказао захвалност др Бенет, која се, крајем 1917. године повлачи из војне болнице због тешке болести маларије, али у својим писмима саопштава: „Моје срце је још увек у болници међу Србима, који су ме задужили пажњом и захваљношћу за оно што сам им пружила.“

У првим редовима

На Солунском фронту у оквиру болница шкотских жена налазиле су се и докторке Лилијан Купер и Алиса Герис. Врсни хирург др Купер руководила је истуреном болницом са тридесет постеља, која је била смештена ближе фронту како би се брже помогло рањеницима. Памтиће се и имена Мери Бедфорд, шефа транспорта рањеника, госпође Харли из екипе за транспорт (погинула у Битољу и сахрањена на гробљу у Зејтинлику), Оливе Кинг, чија су амбулантна кола била стално у покрету између фронта и болнице, преносећи рањенике. У болници на Солунском фронту знатно је допринела је и Стела Мајл Френклин. Она је после рата објавила књигу „Шест месеци међу Србима“ из које сазнајемо многе појединости о учешћу аустралијских жена помоћи Србима. Свој живот међу Србима описала је и Катарина Корбет, која је од првих дана рата била у Србији у болници за тифусаре, да би се касније прикључила болници шкотских жена Добровољачке дивизије у Добруци.

Након исцрпљујућих борби код Горничева, Старковог гроба, Гуништа и Кајмакчалана, српска војска је победоносно ушла у Битољ. У том данима на бојиште је стигла др Изабела Емзи Хатон са својом Женском хируршком полском болницом и женским одредом санитарских аутомобила. Упућена је са ратишта у Француској да помогне српским трупама на Солунском фронту. Својим неуморним радом и стручношћу знатно је помогла лечењу рањеника и њиховом

извлачењу са бојишта.

Након ослобођења Србије др Изабела Хатон је од српске Врховне команде добила нов задатак – да своју болницу смести у Врању где ће лечити рањенике и болеснике. Поред тога, важну медицинску помоћ пружила је изгладнелом и оболелом становништву. Радећи неуморно свој посао врло се залагала за допрему помоћи из Енглеске од Српског потпорног фонда, чиме је допринела ублажавању многобројних несташаца. Допринела је развијању медицинске културе и организацији санитарских и болничких служби у Сурдулици, Владичином Хану и Врањској Бањи. О њеном раду, али и о стању у Србији у времену пробоја Солунског фронта и после ослобођења, сазнајемо из њене књиге „Са једном женском болницом у Србији, Солуну и Севастопољу“.

Болнице шкотских жена

После објаве рата у помоћ Србији из Холандије кренуо је др Аријан ван Тиенховен са болничарима. Нашао се у првој линији да помогне у Церској бици, да би касније у Ваљевоу у болници спремно дочекао талас рањеника. Још један холандски лекар дошао је у да помогне српском народу. Био је то др Брејер који је са својим болничаром кренуо са српском војском у повлачење. Стар и изнемогао морао је да одустане па је ускоро умро у заробљеништву. И Канада је сазнала за стравичну судбину Србије па је одатле међу првима стигао др Хауард Бари. За време епидемије пегавца у Скопљу у болници за заразне болести увео је методе изолације и лечења које су затим биле прихваћене у целој земљи.

Доктор Карел Фреја најпознатији је лекар из тадашње Чехословачке који је добровољно лечио српску војску и ратне добровољце у балканским и Првом светском рату. Као добровољац прикључио се 1916. године Првој српској добровољачкој дивизији у Одеси, са којом је отишао на бојиште у Добруцу и лечио српске рањенике. Са дивизијском болницом 1917. године стиже на дунавски фронт где са другим пуком одлази на Солунски фронт. Након ослобође-

ња враћа се у Праг где оснива „Круг бивших српских добровољаца“ и остварује присну сарадњу са српским ратницима и добровољцима. Све до своје смрти 1935. године био је искрени пријатељ Срба и Србије.

Највећи организовани допринос у лечењу рањеника у Србији дале су болнице шкотских жена, чије су особље чиниле искључиво жене, и болнице српског потпорног фонда, којим су, такође, управљале жене. Осим тога, многе жене су дошле појединачно, на личну иницијативу, да раде као лекарке, медицинске сестре или болничарке у оквиру Црвеног крста или сасвим независно, придружујући се по доласку српском Црвеном крсту, месним болницама или организацијама за пружање помоћи.

Када је 12. августа 1914. аустроугарска војна сила прешла границу у нади да ће лако покорити Србију, наишла је на жесток отпор српских бранилаца, па се сукоб убрзо претворио у потпуни пораз Аустроугарске. Нападач се, међутим, није помирио са поразом, па је после опоравка поново насрнуо на српску територију и дошао скоро до Београда. Славље нападача прекинула је опорављена српска војска, попуњена новим контингентом муниције и другог наоружања, када се свом снагом супротставила Аустроугарима, убрзо повратила изгубљене положаје и протерала их преко границе.

По други пут је нападач у 1914. години погнути главе напустио Србију, оставивши скоро 70.000 својих војника у заробљеништву. Начелник српског врховног штаба војвода Радомир Путник објавио је свету да „на српском тлу нема ниједног слободног аустријског војника...“. Отишао је наоружани непријатељ али је на српском тлу оставио свог убитачног савезника – пегавца, тешку преносну болест која је убрзо прерасла у незадрживу епидемију. Српска санитарска служба није била спремна ни материјално ни знањствено да се супротстави тој великој опасности која је редом косила војнике, цивиле, санитарско особље и ратне заробљенике. Зима која је те године била изузетно хладна и снеговита додатно је отежала збрињавање и лечење рањених и болесних. Све је недостајало – храна, огрев, лекови, завојни материјал, кревети, ћебади... Стационарне и пољске болнице биле су пренастрпане свуда је владао хаос.

У јануару 1915. године, када је у Србији било изузетно тешко, скоро безнадежно стање, у Крагујевац је стигла прва јединица болница шкотских жена, под управом докторке

Елиноре Солто. После опсежне акције за помоћ, др Елси Инглис је у Србију отпратила болницу опремљену свом потребном опремом, чак и основним намирницама за храну, лековима, завојним материјалом, постељином и креветима за сто пацијената. Када су стигли у жариште и распремили се одмах су морали да приме 250 пацијената али се број свакодневно повећавао, те је у пролеће достигао и 650 постеља.

Зараза се није смиривала, па је др Солто, суочена са размерама тешке епидемије пегавца и трбушног тифуса а немоћна да се носи са сталним приливом рањеника и болесника, упутила телеграм за хитну попуњу болнице медицинским особљем и материјалом за лечење инфективне болести. Тражила је да се у Крагујевцу отворе посебне болнице: за хирургију, лечење пегавца, повратну грозницу и трбушног тифуса, али за то је недостајало особља, лекова и материјала.

Реаговала је др Инглис и одмах упутила још десет болничарки и медицинског материјала да се помогне болници у Крагујевцу али и Ваљеву, где се стање нагло погоршавало јер су рањеници масовно оболевали од пегавца, а лекова и медицинског особља није било довољно.

Стање се и поред овог појачања није побољшавало. Немоћне да се изборе са размерама епидемије, преморене и исцрпљене докторке и болничарке почеле су да посустају и оболевају. Прва је од пегавца оболела др Френсис Вејкфилд али је, уз изузетну негу др Елизабете Рос и других медицинских сестара, успела да се избори са том тешком болешћу. После ње, разболела се и сама др Елизабет Рос, срчана лекарка и велика узданица борбе против епидемије, која је у Србију дошла сама и била придодата српској инфективној болници у Крагујевцу. Радила је с две групе лекара и неколико нешколованих болничара и медицинских сестара у врло тешким и нехигијенским условима, где су болесници лежали по двојица у кревету и масовно оболевали од дизентерије, пегавца и повратне грознице. Било је мало огрева, вода је свакодневно нестајала а храна недовољна и слаба. У таквим условима, исцрпљена од умора, физички ослабела и упркос најбољој нези коју су јој пружале др Вејкфилд и др Сото, Елизабета Рос је убрзо била жртва пегавца – умрла је 14. фебруара 1915. године. ■

(Насишавак у следећем броју)

ВЕРНОСТ СРБИЈИ

Доктор Виктор Кин је још један Швајцарац који је лечио српске рањенике и болеснике у балканским и Првом светском рату. Када је почео Први светски рат др Кин се са супругом враћа у Србију и предводи групу од десеторице швајцарских лекара који ће лечити српске рањенике и болеснике. Жену је обучио за медицинску сестру, а он се здушно посветио лечењу рањеника и заражених пегавим тифусом. Својим новим методама успео је да искорени колеру и тифус и спаси српску младеж од истребљења. Као војни лекар радио је пуне четири године у Србији: у Нишу, Крушевцу, Рибарској Бањи и Ваљеву. Када се крајем 1918. године његова супруга озбиљно разболела др Кин се враћа у Женеву.

Када је дошао у Србију др Кин је са собом донео швајцарску заставу да би је, ако погине, са њом сахранили, а када се враћао у домовину понео је српску заставу да га, када умре, са њом сахране. У смрт је отишао као управник болнице „Милезе“ у Лејсину у којој је највише лечио болесне Србе. Ножем га је, 26. јануара 1919, у наступу шизофреније, усмртио пацијент Драгослав Милосављевић. На самрти доктор Кин је молио да његов убица не буде кажњен.

Доктор Кин је о страдању Срба у ратовима од 1912. до 1918. године написао око 500 чланака у швајцарској и француској штампи.

Разболела се и сама др Елизабет Рос, срчана лекарка и велика узданица борбе против епидемије, која је у Србију дошла сама и била придодата српској инфективној болници у Крагујевцу. Радила је с две групе лекара и неколико нешколованих болничара и медицинских сестара у врло тешким и нехигијенским условима, где су болесници лежали по двојица у кревету и масовно оболевали од дизентерије, пегавца и повратне грознице. Било је мало огрева, вода је свакодневно нестајала а храна недовољна и слаба. У таквим условима, исцрпљена од умора, физички ослабела и упркос најбољој нези коју су јој пружале др Вејкфилд и др Сото, Елизабета Рос је убрзо била жртва пегавца – умрла је 14. фебруара 1915. године. ■

Праскозорје Другог српског устанка

После слома буне Турци су остали исти – страшни и свирепи господари, с којима није могло бити споразума. Пошто је тако Милошева тактика „условног служења Турцима“ доживела неуспех, организован је састанак у Рудовцима на коме су се представници Ваљевске, Рудничке и Београдске нахије заклели да сложено устану на Турке, само да причекају док се Милош „отргне“ из Сулејманових шака. На њега се морало чекати јер је био „јак у народу“ а његов пристанак представљао би јемство за успешан исход даље борбе с Турцима.

Након слома Првог српског устанка 1813. године, за београдског господара постављен је Сулејман-паша Скопљак, кога су српски устаници током ратних година, у неколико наврата, тукли на бојном пољу, па и теже ранили у руку приликом напада на Засавицу, којим је командовао Милош Обреновић. Прихватајући Милошеву условну предају у покороној Србији, Сулејман-паша га је поставио за обор-кнеза Рудничке нахије. Том приликом, лукави паша је Милоша чак и „посинио“, верујући да ће тако „смирити народ“.

Милошев положај у новој ситуацији био је врло чудан. Ранији устанички војвода и командант фронта, неоспорни јунак и борац за слободу, човек који је деценију заповедао и господарио, од како је 1813. године постао „турски“ оборкнез, свој положај ставља у руке нахијског муселима (судије), а живот му зависи од везирове воље.

У таквим околностима, с послушним Милошем на „власти“, Сулејман паша је могао рачунати на мир и покорност народа. У мери у којој се постустанички терор разјарених и гневних Турака смањивао, Порта је показивала све већи интерес да се у Србију врате бројне српске избеглице, „здрава народна снага“, која се могла корисно употребити за подизање разорене земље. И због тих разлога, Милошу је дозвољено да преживи дане терора и турске освете крајем несрећне 1813. и почетком 1814. године.

Нетрпељивост прераста у сукоб

Као реакција на несносни притисак турске управе, нетрпељивост између Турака и Срба, крајем јесени 1814. године, прераста у отворени сукоб у Пожешкој нахији (близу Чачка). У тај сукоб умешао се и устанички војвода Хаџи-Продан Глигоријевић, па ће у историји остати познат као Хаџи-Проданова буна. Изведена у невреме и без одговарајуће припреме, буна није остварила циљ. Хаџи-Проданов покушај да за устанак придобије шири круг људи није успео, па је побуна остала ограничена на чачански крај и део Крагујевачке и Јагодинске нахије. После сукоба у Книћу, угушена је у крви.

Та буна довела је Милоша у тешко морално искушење и животну опасност. Морао се одлучити: прићи буну и одметнути се од Турака или стати уз њих и помоћи им да буну угуше. Милош се определио за другу опцију. Учинио је то тешка срца, али је у суштини видно помогао Турцима, који су се веома свирепо обрачунали са побуњеницима. За неколико недеља, Турци су „посекли или живе набили на колац“ 152 (а по неким подацима и 300) заробљеника. Милош је од Ђаја-паше измолио обећање да „народ неће робити“ и својом главом гарантовао да више неће доћи до буне у народу. Остало је записано да се Милош Ђаја-паши обратио следећим речима: „Ако ћеш мене слушати, немој више то чинити... Ја ти стојим добар, да ће сви кривци доћи у твоје руке. Ако ли ме не послушаш, него станеш арати и робити, ја вадим руке из народа, а ти роби и ради како ти драго, па ћеш видети, нашта ће изићи“. Те Милошове речи имале су успеха. У турским рукама остало је педесетак заробљеника, које је Милош касније откупио и упутио кућама.

Покушај обезглављивања народа

После Хаџи-Проданове буне Турци су стегом и окрутносту поново учврстили власт. Процењујући да код народа још има доста скривеног оружја Сулејман-паша је одлучио да ухвати и погуби све угледније људе, а најпосле и Милоша. Као жртва турског зулума после буне, мучки је на једној

ЈУНАК И ВОЈВОДА

Хаџи-Продан је рођен око 1780. године у Сјеници, где је био трговац с добрим имањем. Као поклоника над Христовим гробом у Јерусалиму мештани су га поштивали и називали „хаџијом“. Борећи се у редовима устаника, већ 1806. године постао је војвода у Даићкој кнежини код Ивањице. Трагичне 1813. године он је у селу Рашчићу, на врху Драгачева, у пећини „Шљепаже“ подигао црквицу, у којој се молио Богу. Ту се склонио без намере да се преда или да бежи путевима других војвода. Ипак, да би их поштеделе турске уходе сељани су га убедили да се преда чачанском муселиму Латифу, који га је, онда, задржао за свог „саветника“.

После слома буне, Хаџи-Продан се са делом породице и пратњом код Великог Дубоког на Сави пребацио у Срем. Захваљујући Карађорђевој интервенцији код руских власти, он је са братом Михаилом стигао у Русију и тамо материјално збринут. Детаљи о његовој коначној судбини нису познати. Има неких сведочанстава да је касније пришао Владимиреску, који је подигао побуну у Влашкој. Нису без основа ни тврдње да је припадао „хетеристима“ и 1821. године учествовао у Грчком устанку против Турака.

свадби страдао и „лојални“ војвода Станоје Главаш. Из тог времена потиче и слика херојског мученика Ђакона Авакума (1794–1814) кога су Турци набили на колац. И Милош је тада, тобоже „народним послом“, домамљен у Београд и стављен у притвор.

Због појачаних репресалија у народу је расло незадовољство и безнађе. На састанку у Рудовцима, у пивници попа Ранка, на коме су били представници Ваљевске, Рудничке и Београдске нахије одлучено је да се крене у нови устанак. Сви су се заклели да сложено устану на Турке, чим се Милош „отргне“ из Сулејманових шака. На њега се чекало јер је био „јак у народу“ и јер је његов пристанак представљао јемство за срећан исход борбе с Турцима. Српске вође страховале су да би се без Милоша све завршило као у Хаџи-Продановој буну.

Споразумевши се са људима који су водили зборове у Рудовцима и Вреоцима о могућностима, правцу и размерама устанка, Милош је, после бекства из београдске тврђаве, наставио да агитије за устанак у оним крајевима Крагујевачке и Пожешке нахије који до тада нису консултовани. Његов положај оборкнеза тих нахија, везе и познанства, уз народну жељу да се поново покуша збацивање претешког турског јарма, омогућили су брзо припремање Другог српског устанка. Он је плануо два-три дана пре заказаног рока, убијањем харачлија у Јасеници и Гружи и нападом на полуутврђени град Рудник. Тако је, иако није успела, Хаџи-Проданова буна била најконкретнији весник почетка Другог српског устанка. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ОБЈАВЉУЈЕ

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријаву кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре Војске Србије

1. Право пријављивања на добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре

На добровољно служење војног рока са оружјем у Војсци Србије могу се пријавити кандидати мушког и женског пола који у 2015. години навршавају од 19 до 30 година живота.

Општи услови:

1) да је држављанин Републике Србије;
2) да се не води кривични поступак односно да није правноснажно осуђиван за кривично дело за које се гони по службеној дужности;

3) да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;

4) да је здравствено способан за војну службу и

5) да није одслужио војни рок са оружјем.

Поред општих, кандидат за слушаоца курса за резервне официре мора испуњавати и следеће услове:

6) да има завршену високу школу одговарајуће струке од значаја за Војску Србије (основне академске студије или основне струковне студије),

7) да испуњава услове прописане за регруте који се упућују у посебне јединице Војске Србије и

8) да има позитивну безбедносну проверу.

2. Подношење пријаве и потребна документација

Пријаву за добровољно служење војног рока са оружјем у Војсци Србије кандидат подноси центру Министарства одбране за локалну самоуправу, према месту пребивалишта.

Кандидат који има пребивалиште или боравиште у иностранству пријаву може поднети надлежном дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије у иностранству.

Кандидат који се пријавио за добровољно служење војног рока са оружјем, дужан је да испуни образац пријаве и приложи:

1) доказе о испуњавању општих услова јавног огласа, изузев тачака 4) и 5);

2) фотокопију личне карте или пасоша (оригинал документ на увид);

3) фотокопију дипломе о завршеној школи (оригинал документ на увид) и

4) биографију.

Кандидат за резервног официра уз пријаву за курс прилаже и следеће доказе:

5) уговор са Министарством одбране о стипендирању, ако је био војни стипендиста, и

6) писану сагласност за безбедносну проверу за упућивање у посебне јединице Војске Србије.

Образац пријаве за добровољно служење војног рока са оружјем кандидат добија у центру Министарства одбране за локалну самоуправу и он садржи: име и презиме, име оца, датум рођења, адресу становања, стручну спрему, знања и вештине, као и друге податке о кандидату.

3. Избор кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре у Војсци Србије

Утврђивање коначне ранг-листе кандидата за упућивање на добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре врше регионални центри Министарства одбране, на основу предлога центара Министарства одбране за локалну самоуправу, након обављених лекарских и других прегледа и психолошких испитивања кандидата у овлашћеним војноздравственим установама.

Избор потребног броја кандидата са утврђене коначне ранг-листе врше комисије регионалних центара Министарства одбране, у складу са Планом упута кандидата у центре за обуку и курс за резервне официре за одређени упутни рок.

4. Закључивање уговора

Изабрани кандидати за добровољно служење војног рока са оружјем и курс за резервне официре потписују уговор са Министарством одбране, којим се уређују међусобна права и обавезе везане за добровољно служење војног рока, који обавезно садржи почетак и завршетак добровољног служења војног рока са оружјем, услове живота и рада, новчана примања, услове прекида добровољног служења војног рока са оружјем и накнаду трошкова у случају неоправданог прекида добровољног служења војног рока са оружјем.

Све додатне информације у вези са добровољним служењем војног рока са оружјем могу се добити у центру Министарства одбране за локалну самоуправу у месту пребивалишта, надлежном дипломатско-конзуларном представништву Републике Србије у иностранству и на интернет презентацији „www.budiprofesionalac.rs“.

Јавни оглас за пријаву кандидата за добровољно служење војног рока са оружјем у Војсци Србије у 2015. години је стално отворен, а рангирање кандидата ће се вршити периодично, у складу са упутним роковима. ■

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
ВОЈНА АКАДЕМИЈА
РАСПИСУЈЕ

ЈАВНИ КОНКУРС

ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА У ПОЉУ ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИХ НАУКА

Избор у звање наставника:

1. једног наставника за ужу научну област Заштита од НХБ оружја у звање ванредног професора;
2. једног наставника за ужу научну област Машинско инжењерство у звање ванредног професора;
3. једног наставника за ужу научну област Ваздухопловно машинство у звање доцента.

Реизбор у звање наставника:

4. једног наставника за ужу научну област Систем логистике у звање ванредног професора.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- 1) да кандидат поседује научни степен доктора наука из уже научне области за коју се бира;
- 2) да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
- 3) да су кандидати професионална војна лица.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

За избор у звање доцента:

- 1) просечна оцена са основних студија најмање осам (8);
- 2) најмање трогодишње педагошко искуство у звању асистента и да од кадета односно студента нису добили лошију оцену од „добар“ више од два пута у протеклом трогодишњем периоду; позитивна оцена са преступног предавања, уколико нема претходно трогодишње педагошко искуство у звању асистента;
- 3) најмање један рад ранга М21, М22 или М23 и најмање један рад ранга М51, М52 или М53;
- 4) најмање два излагања на научним скуповима (М31, М33, М61, М63);
- 5) остварене активности у најмање два елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (Табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист“, број 7/12) – осим ако се први пут бира у звање.

За избор/реизбор у звање ванредног професора:

- 1) да кандидат после избора у звање доцента није од кадета односно студента добио лошију оцену од „добар“ више од два пута у протеклом петогодишњем периоду;
- 2) најмање четири рада са SCI листе ранга М21, М22 или М23, од којих се један може заменити остварењем категорије М80 или М90 или радом ранга М51 или М52, од тога најмање два рада односно остварења од последњег избора;
- 3) оригинално стручно остварење (пројекат, студија, патент, оригинални метод) односно руковођење или учешће у научним пројектима;

- 4) објављен уџбеник, монографија, практикум или збирка задатака из области за коју се бира или мултимедијални садржаји са рецензијом намењени кадетима односно студентима;
- 5) најмање пет радова саопштених на међународним или домаћим научним скуповима (М31, М33, М61, М63), од којих најмање два од последњег избора;
- 6) менторство најмање у два завршна рада;
- 7) остварене активности у најмање три елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (Табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист“, број 7/12).

**ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ
УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС**

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

1. биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса (систематизоване према главама II, III, IV, V и VI у Обрасцу – Извештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника, који преузети са интернет адресе www.uo.mod.gov.rs, www.va.mod.gov.rs или у секретаријату Војне академије);
2. библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација;
3. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу на Војној академији (само за кандидате ван Војне академије односно Универзитета одбране у Београду);
4. уверење надлежног органа МУП о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје Универзитет или високошколска јединица или примања мита у обављању послова високошколске установе.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подnose се на адресу **Генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд, са знаком „конкурс за избор у звање наставника“**. У пријави обавезно навести адресу и телефон.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати кандидату. Конкурс је отворен до 9. јануара 2015. године.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Кандидати који буду изабрани у звања наставника неће бити постављани на формацијска места наставника у Војној академији, већ ће права и обавезе наставника остваривати са формацијског места на ком су већ постављени, а у складу са чланом 73. став 4-6 Закона о високом образовању („Сл. гласник РС“, бр. 76/2005, 100/2007-аут. тум., 97/2008, 44/2010, 93/2012 и 89/2013). ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

Управа за кадрове

ЈАВНИ КОНКУРС

**за попуну радних места у Техничком ремонтном заводу НХ „Ђурђе Димитријевић Ђура”
Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране
Републике Србије, место службовања Крагујевац,
пријемом лица из грађанства**

на неодређено време:

- 1) један (1) лекар, ВСС
- 2) један (1) референт за правне послове, ВСС

на одређено време:

- 3) један (1) књиговођа материјалног књиговодства, ССС
- 4) један (1) референт продаје, ССС

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА :

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,
- да нису кривично осуђивани казном затвора у трајању дужем од шест месеци,
- да се против њих не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

За радно место под редним бројем 1:

- завршен медицински факултет,
- положен стручни испит,
- најмање три године радног искуства у струци.

За радно место под редним бројем 2:

- завршен правни факултет – дипломирани правник (VII степен стручне спреме),
- положен правосудни испит,
- најмање две године радног искуства у струци.

За радно место под редним бројем 3:

- завршена средња школа (IV степен) економске струке,
- радно искуство на рачуноводствено-комерцијалним пословима од најмање три године,
- познавање рада на рачунару (Office Word, Excel)
- предвиђена провера знања,
- провера знања (тест) из области материјалног књиговодства,
- предност имају кандидати који поседују сертификат (потврду) са звањем рачуновође.

За радно место под редним бројем 4:

- завршена средња школа (IV степен) економске струке,
- радно искуство на економско-књиговодственим пословима од најмање три године,

- познавање рада на рачунару (Office Word, Excel)
- предвиђена провера знања,
- провера знања (тест) из области продаје,
- предност имају кандидати који поседују сертификат (потврду) о познавању рачуноводствених послова.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати који испуњавају опште и посебне услове конкурса, уз молбу – пријаву за конкурс достављају следеће документе:

- CV или аутобиографију са наводима о досадашњем радном искуству,
- уверење о држављанству (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини – не старији од 6 месеци);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или фотокопија оверена у суду или општини не старији од 6 месеци уколико није нов образац);
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању;
- доказ о траженом радном искуству (фотокопија уговора о раду и радне књижице),
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности (не старије од 6 месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично казном затвора у трајању дужем од 6 месеци (не старије од 6 месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидата био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа,
- доказ о положеном стручном испиту (за радно место под редним бројем 1),
- доказ о положеном стручном испиту (за радно место под редним бројем 2).

Пре пријема у радни однос кандидатима који уђу у ужи избор биће извршена психолошка селекција и уз њихову личну сагласност безбедносна провера. Кандидати који не задовоље на безбедносној провери, психолошкој процени и оцени здравствене способности за рад у МО и ВС не учествују у поступку избора кандидата.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све опште и посебне услове конкурса.

Сви докази о испуњености услова за пријем који се прилажу уз молбу за пријем достављају се као

оригинали или оверене фотокопије с тим да документа која нису трајног карактера не могу бити старија од 6 (шест) месеци.

Кандидати који уђу у ужи избор, пре пријема у радни однос, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

Са кандидатима који испуњавају услове објављеног конкурса комисија за спровођење конкурса обавиће разговор и рангирати их према дефинисаним критеријумима за израду ранг листе кандидата.

Позив на разговор и сва писана обавештења везана за поступак реализације конкурса достављају се кандидату на адресу коју кандидат наведе у пријави на јавни конкурс.

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије између кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса, првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених на вршењу службе у Војсци Србије и супружник

професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина сходно Одлуци о овлашћењима за решавање о стањима у служби и другим односима у служби професионалних припадника Војске Србије.

Молбе са траженим прилозима могу се поднети непосредно предајом у деловодство Техничког ремонтног завода Крагујевац или поштом препоручено на адресу:

ТЕХНИЧКИ РЕМОНТНИ ЗАВОД, 34000 КРАГУЈЕВАЦ, са назнаком „за конкурс“

Лице за контакт: Боривоје Панић, начелник Одељења за оперативно-штабне и кадровске послове – тел. 034 335-095 или војни 16-108.

Рок за подношење пријава је 15 (петнаест) дана од дана објављивања.

Неблаговремене, неразумљиве и некомплетне пријаве неће бити разматране. ■

ИСПРАВКА

На интерним конкурсима објављеним у магазину „Одбрана“ број 220 од 15. новембра 2014, на странама 46 и 47, треба да стоји Министарство одбране Републике Србије, Сектор за људске ресурсе, Управа за кадрове, а не како је техничком грешком наведено, Генералштаб Војске Србије, Управа за људске ресурсе. Извињавамо се читаоцима „Одбране“ и Управи за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

ИЗМЕНА ИНТЕРНОГ КОНКУРСА

за попуну упражњених радних места пријемом професионалних војника Војске Србије у својству војних службеника у радни однос на неодређено време, у Фонду за социјално осигурање војних осигураника Сектора за буџет и финансије МО, места рада – Београд, објављеног у магазину „Одбрана“ од 15. новембра 2014. године

тачка 3. мења се и гласи:

3. самостални рачуновођа-оператер, ССС – 1 извршилац. Посебан услов за попуну наведеног формацијског места су:

- завршена средња стурчна спрема-средња економска школа и
 - познавање рада на рачунару.
- Остали елементи конкурса остају непромењени. ■

Медија Центар „Одбрана“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3241-258, Факс: 011/3241-363

Маркетинг: 011/3201-728
marketing@odbrana.mod.gov.rs

Претплата: 011/3201-995
pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Продаја: 011/3201-009
komercijala@odbrana.mod.gov.rs

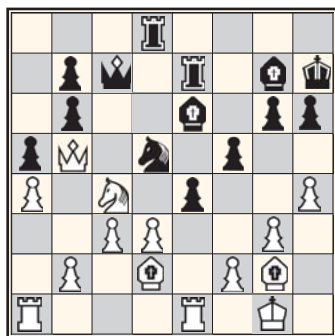
www.odbrana.mod.gov.rs / medijacentar@mod.gov.rs

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА ВРЕДНА ПОБЕДА РОБЕРТА МАРКУША

На Шаховској олимпијади у Тромзеу (Норвешка) наш олимпијцац велемајстор Роберт Маркуш пружио је сјајну игру против веома јаких ривала. У мечу против Русије забележио је победу над Петером Свидалером хладнокрвном игром у критичним тренуцима партије. Доносимо ову партију, значајну јер је овом победом Маркуш смањено резултат у мечу са Русијом и ублажио пораз (2,5:1,5 за Русију).

Роберт МАРКУШ (Србија) – Петер СВИДАЛЕР (Русија) 1:0
Шаховска олимпијада, Тромзе (Норвешка) 2014. године
Обрнута Пирчева одбрана

Позиција:

Бели: Kg1, Db5, Ta1, Te1, Ld2, Lg2, Sc4, пешаци: a4, b2, c3, d3, f2, g3, h4 (14 фигура)

Црни: Kh7, Dc7, Td8, Te7, Le6, Lg7, Sd5, пешаци: a5, b6, b7, e4, f5, g6, h6 (14 фигура)

1) Sf3 g6 (2) g3 Lg7 (3) Lg2 e5 (4) d3 d5 (5) 0-0 Se7 (6) Sbd2 Sbc6 (7) e4 0-0 (8) exd5 Sxd5 (9) Te1 Te8 (10) c3 h6 (11) a4 a5 (респектујући противника бели је играо опрезно а настала је позиција обрнуте Пирчеве одбране) (12) Sc4 Lf5 (13) h3 Sb6 (бели је спречио план црног да одигра Dd7 па Ta8 јер би одиграо g4 са освајањем пешака на e5) (14) Shb6 sxb6 (15) Lf1! Le6 (довођењем ловца на f1 бели брани пешака на d3 и спрема напад на тачку b6 потезима Le3 и Db3) (16) Sd2 Dc7 (17) Sc4 Se7 (18) Db3?! (боље је било De2 после чега ће пасти пешак на e5) Sd5 (19) Db5 Tad8 (20) Lg2 Ld7 (21) Db3 (бели није смео да узме дамом скакача јер губи даму после Lc6) (21) Le6 (22) Db5 (бели је принуђен да понавља потезе јер нема бољи план али црни не жели реми) (22) Te7 (23) h4 Kh7 (24) Te2 f5 (25) Ld2 e4!

(види дијаграм)

(Ризичан потез црног јер даје белом прилику за контранапад. Боље је било да црни одигра 25 Lf7 и држи позицију) (26) h5! gxh5 (бели није смео да узме пешака на e4 због потеза црног Sxc3 и бели губи) (27) dxe4 fxe4? (боље је било да црни узме скакачем на c4 и држи позицију) (28) Txe4 Lf7 (29) Se3?! (измена скакача иде у корист белог јер црни скакач држи црног у животу) (29) Sf4?! (црни није смео да мења скакача јер губи после Lxe3 пошто падају црни пешаци на дамино крилу) (30) Txe7 Dxe7 (31) Sf5 Se2+ (32) Kh2 (није ваљало Kf1 јер црни игра Dc7 и прети Lc4 са добитком) (32)... De6 (33) Sxg7 Kxg7 (34) Le3! и црни предаје, јер падају пешаци на дамино крилу.

Решење судоку – водоравно: 5-7, 4-2, 8, 4-9, 7-3, 2-1, 8-3-2, 1-6-5, 4-9, 5-8, 6-4, 9-1, 1, 3-8-9, 7, 4-9, 5-7, 2-6, 8-3, 2-9-1, 6-4-5, 2-1, 4-3, 7-9, 9, 7-5, 1-3.

КОЊИЋЕВИ СКОКОВИ

	-ћан	-сре-	
не-	у-	ту-	-ти.
је	-ме-	Сре-	-ћа
-чи	-ђа		-га
	ко-	па-	

	пак	-ша	
-ца-	-љи-	-па-	-ма,
на-	Ки-	-кви-	па-
кап-	-ма.	-ца-	-да
	ло-	-да	

Решење судоку – водоравно: 5-7, 4-2, 8, 4-9, 7-3, 2-1, 8-3-2, 1-6-5, 4-9, 5-8, 6-4, 9-1, 1, 3-8-9, 7, 4-9, 5-7, 2-6, 8-3, 2-9-1, 6-4-5, 2-1, 4-3, 7-9, 9, 7-5, 1-3.

Проблем број 1: 1. Lb1! Dxb1 (Lxb1, Sxb1) 2. Dc3 маџ (Dxa1 мат, de1 мат)

Проблем број 2: 1. De1 Sc2 2. Ld3+ Kxd3 3. Se5 мат (прва варијанта)

1. De1 Kf5 2. Sh4+ Kxe6 (Ke5, Ke4) 3. Lxh5 маџ (Lf1, Lf1 мат) (друга варијанта)

1. De1 h2 2. Se5 Sc2 (Kf5) 3. Ld3 маџ (Lg4 мат) (трећа варијанта)

www.grandtours.co.rs
Tel.: 011/361 60 48, 021/422 324

100%
Najbolja
ponuda
NOVA GODINA
OSTRVO
GRČKA EVIA-EDIPSOS

Cena
149€

7 DANA - 4 POLUPANSIONA
sa svečanom večerom i autobuskim prevozom
U 4 RATE, DO MARTA 2015.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЂОКИЋ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17								18							19	
20									21							22
23				24						25						
26					27						28					
29							30							31		
32								33							34	
35			36						37							
38				39						40						
41					42						43					
44						45							46			
47								48								
49			50							51						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: пешалаџа, заостати, Ана, о, итекавак, авокорак, н, лак, кератоми, парати се, Икаса, Атанаско, окорак, Саринен, настанак, Мајс, апелативи, ламинати, ОИ, ха, итаџиста, Емилијано, Арск, тактичан, мајушан, ретори, сатарџица, Амари, ираниста, аконитин, Нас, д, нистатин, заробити, т, име, Кадињача, Крићанка.

ВОДОРАВНО:

17. Старо камено доба, 18. Полугласно говорити, мрмљати, 19. Орган чула мириса, 20. Нимфа и Орфејева жена из грчке митологије, 21. Фудбалски клуб из Бергама, 23. Хрка, ркање, 24. Веза језера Ири и реке Хадсон, 25. Грчко острво у Спорадима, 26. Градић у Мађарској, постојбина токајца, 27. Цртати праве линије, 28. Амерички глумца и режисер, Бен, 29. Очистити језиком, полизати, 30. Који су у облику траке, 31. Маринко одмила, 32. На начин рушиоца, рушећи, 33. Савезна држава у Немачкој, 34. Иницијали глумице Тејлор, 35. Иницијали глумице Бергман, 36. Особе, персоне, 37. Прибележити, записати (лат.), 38. Италијанск певачица, Рафаела, 39. Хормон коре надбубрежне жлезде, 40. Дворанин Карла Великог, витез из његове пратње, 41. Име стрелкиње Биндер, 42. Мочити, квасити, 43. Име глумице и певачице Добре, 44. Име глумице Кински, 45. Врста платна, 46. Град у Либану, 47. Врста лека, антимикотик, 48. Војници са грудним околном, 49. Било ко, 50. Лолита одмила, 51. Сточна болест.

УСПРАВНО:

1. Становници Порторика, 2. ТВ водитељка, 3. Европска унија (скр.), 4. Бивши фудбалер, Габријеле, 5. Славна певачица, Аманда, 6. На идиличан начин, 7. Фигура бога у Полинезији, 8. Начин понашања, 9. Савезна држава у Малезији, 10. Основна тарифа (скр.), 11. Лек за болове у желуцу, 12. Раставни возник, 13. Возач таксија, 14. Пркос, 15. Наилове имењакиња, 16. Трговкиња старинама, 18. Присталица кантизма, 19. Пловило са три трупа, 20. Река по којој је добила име најзначајнија битка између војске Краљевине Србије и Аустроугарске у Првом светском рату (16. 11 – 15. 12. 1914.), 21. Реч из арапског језика, 22. Присталице јереси, 24. Тражиоци азила, 25. Становници тавана, 27. Налик на тачку, 28. Врста тканине, 30. Корнатска острва, 31. Бивши функционер МОК, лорд Мајка, 33. Дивови, 34. Додатак за побољшање квалитета, 36. Сортно, 37. Цигла, 39. Глумица Пеги, 40. Штап бога Диониса, 42. Завист, злоба, 43. Староримски новчићи, 45. Информационе технологије (скр.), 46. Ауто-ознака Рашке.

КОНКУРС

ЗА НОВИНАРСКУ НАГРАДУ „ИВАН МАРКОВИЋ“ ЗА 2014. ГОДИНУ

Новинарску награду „Иван Марковић“ додељује Медија центар „Одбрана“ за најбоље медијско извештавање о активностима Министарства одбране и Војске Србије у 2014. години.

Циљ награде јесте подстицање новинара који прате активности Министарства одбране и Војске Србије на квалитетно извештавање у домаћим писаним и електронским медијима, афирмација и јавна верификација њиховог стваралаштва, као и сећање на Ивана Марковића, једног од најдаровитијих војних новинара и уредника у листу „Војска“, који је 2003. године изненада преминуо у 43. години живота.

О додели новинарске награде „Иван Марковић“, по посебном Правилнику, одлучује жири од пет чланова.

Награда се додељује у виду Плакете и уручује на свечаности поводом Дана Медија центра „Одбрана“ – 24. јануара 2015. године.

Право учешћа на конкурсима имају сви професионални новинари који раде за медије на територији Републике Србије без обзира на њихов формални статус.

За новинарску награду не могу конкурисати новинари запослени у Медија центру „Одбрана“ и Управи за односе са јавношћу Министарства одбране и прилози објављени у магазину „Одбрана“.

ПРОПОЗИЦИЈЕ

1. Сваки учесник на конкурсима може доставити један оригинални рад.
2. У случају да је кандидатура израз тимског рада, може да укључи највише пет особа.
3. На конкурс се шаљу прилози (интервјуи, чланци, коментари, репортаже, радио и ТВ емисије) о активностима Министарства одбране и Војске Србије који су штампани или емитовани у средствима јавног информисања Републике Србије у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2014. године.
4. Достављени материјали не враћају се учесницима конкурса.
5. Пријаве са оригиналним штампаним текстом, исечцима или фотокопијама написа, тонским и видео записима достављају се до 31.

децембра 2014, лично или препорученом поштом на адресу: Медија центар „Одбрана“, Браће Југовића 19, 11000 Београд с знаком „Конкурс за новинарску награду Иван Марковић“.

6. Пријаве пристигле након тог рока жири неће узимати у разматрање.
7. За пријаву кандидата из штампаних медија важно је да се на фотокопији или скенираном тексту јасно види лого новине, потпис аутора и датум објављивања. Телевизијски новинари треба да доставе стандардну VHS касету или DVD са материјалом за конкурс. Радио-новинари прилоге достављају на аудио-касети или компакт-диску у МрЗ формату. Прилог објављен на интернету треба доставити на DVD у HTML формату. Такође, треба доставити и интернет адресу на којој се може погледати материјал намењен за конкурс. Касете, DVD и CD треба да буду јасно обележени, са именом и презименом кандидата и знаком дужине трајања прилога.
8. Уз пријаву је потребно доставити кратку биографију аутора прилога, потврду о статусу аутора у медијима у којима су објављени прилози (потврда о радном статусу или хонорарном ангажману), адресу, телефон и е-маил аутора.
9. Жири ће разматрати кандидатуре на основу квалитета медијског извештавања о Министарству одбране и Војсци Србије, а приликом одлучивања у обзир ће узимати и опште новинарске критеријуме, истраживачки рад, стил писања, утицај, јавну корист, оригиналност и креативност.
10. Жири задржава право да одбије учешће на конкурсима уколико буде сматрао да достављени материјал није у складу са пропозицијама.
11. Медија центар „Одбрана“ задржава право да најуспешније прилоге на конкурс објави у магазину „Одбрана“ и на интернет презентацијама Министарства одбране и Војске Србије, те да сав достављени материјал користи ради даљег промовисања Војске Србије и новинарске награде.
12. Пријава за конкурс биће доступна на веб сајту Медија центра „Одбрана“ www.odbrana.mod.gov.rs.

Све остале информације о конкурсима и условима пријаве могу се добити телефоном на број 011/3241-257 или електронском поштом на адреси: urednik@odbrana.mod.gov.rs. ■

Акција Медија центра „Одбрана“

ИЗБОР СПОРТИСТЕ ГОДИНЕ

Медија центар „Одбрана“, поводом Дана установе – 24. јануара, прогласиће најбољег спортисту и спортску екипу Војске Србије у 2014. години.

Желимо да задатак поверен стручном жирију буде што тежи, а да признање и награда припадну спортистима чији су резултати заслужили највише пажње и поштовања.

Зато је важно да сви они који прате војни спорт и они који се њиме баве не забораве да од њихових пријава зависи да ли ће најбољи бити заиста и изабрани.

Жири, који ће бити састављен од најбољих познавалаца војног спорта, као и сваке године, пажљиво ће прегледати све приспеле пријаве и одабрати најбоље. Пехари ће бити уручени на свечаности поводом Дана Медија центра „Одбрана“ у Дому Војске Србије у Београду.

Пропозиције конкурса се нису мењале.

За звање – Спортиста године Војске Србије 2014. и Спортска екипа Војске Србије 2014. године могу конкурисати официри, подофицири, цивилна лица на служби у Министарству одбране и Војсци, кадети Војне академије, ученици Војне гимназије, професионални војници и војници на добровољном служењу војног рока.

Исти принципи важе и за екипе, чији чланови треба да припадају једној од наведених категорија.

Предлоге могу слаати команде, јединице, установе, војне школе и друге образовне институције, спортски савези, клубови и секције.

Ваше предлоге можете послати до 31. децембра 2014. на адресу: **Редакција магазина „Одбрана“ (за избор спортисте године), Браће Југовића 19, 11000 Београд.**

Желимо да у нашу редакцију пристигне што већи број квалитетних пријава, зато што верујемо да ће ова традиционална награда бити подстицај развоју војног спорта и физичке културе свих припадника Војске Србије.

Позив за учешће у акцији избора најбољег спортисте и спортске екипе Војске Србије завршавамо познатим слоганом: *Нека побеге најбољи!* ■

1914–2014 ЗАШТО РЕВИЗИЈА

**СТАРЕ И НОВЕ КОНТРОВЕРЗЕ О
УЗРОЦИМА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА**

аутора Милета Бјелајца

Сви смо свесни тенденције ревизије улоге Србије 1914, проналажења нових криваца за избијање Првог светског рата. Чињеница је да се ту негде и наша знања о новом ревизионизму завршавају. Какав је заиста, колико дубок, из којих корена потиче, од којих аутора, са којим образложењима и намерама је настао ревизионизам о коме се говори, мало је коме познато. Књига др Бјелајца прва је у Србији која научно и популарно полемише са трендом ревизије о улози Србије 1914. године. Она нуди одговоре на поменута питања.

Броширано / ф. 14×20 / 248 стр.
шифра: 111303
Цена: 495,00, са попустом: 396,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111303/„1914–2014 • ЗАШТО РЕВИЗИЈА“,
по цени од 396,00 динара

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о уилаши целокујној износа доставиши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Купљена издања биће достављена поштексиресом на шериш куйца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

ОДБРАНА

Специјални прилог 112

Меморијали Првог светског рата
на подручју Београда

ХЕРОИЗАЦИЈА НАРОДА И ПОЈЕДИНЦА

Изложба Меморијали Првог светског рата на територији Београда реализована је у организацији Завода за заштиту споменика културе Града Београда 2014. године на простору савског шеталишта на Београдској тврђави. Изложба је постављена у оквиру Програма обележавања стогодишњице Првог светског рата под покровитељством Министарства културе и информисања Републике Србије. Била је то прилика да Београђани и њихови гости на једном месту виде фотографије бројних меморијала којима су становници српске престонице покушали да се одуже људима који су својом жртвом обележили време великог страдања.

Аутор Александар БОЖОВИЋ
Фотографије Снежана НЕГОВАНОВИЋ
Документација Завода за заштиту споменика културе Града Београда

Под утицајем европске традиције, у Хабзбуршкој монархији, у крајевима које су настањивали Срби, током XVIII века долази до прве иницијативе за подизање јавних споменика. Међу Србима у Отоманској империји идеје за подизање споменика јављају се раније, али до реализације долази када су то дозволиле историјске околности. Свој пуни развој српска меморијална култура доживљава тек током XIX века, када се конституише плуралитет меморијалних форми, попут војних гробаља, споменика у виду обелиска, спомен-храмова, скулпторалних споменика, спомен-чесми, спомен-објеката и других. Један од најранијих споменика, који уједно представља и прекретницу у подизању новог типа меморијалних обележја, у оквиру којих се прожимају верска и национална симболика, јесте Споменик устаницима палим за ослобађање Београда 1806. године, у Карађорђевој парку у Београду.

Величање жртве

При обликовању меморијалних целина или појединачних споменика јавила се потреба да се на један снажан архитектонски и/или скулпторално-уметнички начин искаже значајна идеја – идеја о величању жртве, хероизација појединца и нације. Ипак, скромна материјална средства условљавала су подизање бројних меморијалних обележја у једноставнијим формама, те су све до времена након Првог светског рата ретки примери монументалних архитектонских или скулпторалних форми.

Меморијална култура и меморијалне форме неговане током прве половине XX века представљају наставак традиције која је установљена почетком XIX века. Пракса подизања ратничких споменика била је део опште тенденције обележавања сећања на Први светски рат у европским земљама тог периода и представљала је вид демократизације памћења. Први меморијали везани за Велики рат од-

носили су се на подизање и уређење војних гробаља, као и подизање спомен-капела и спомен-црква. Након 1918. године Ново гробље у Београду развија се у најзначајнију меморијалну целину посвећену Првом светском рату, најпре подизањем споменика и спомен-костурнице браниоцима Београда 1914–1918. године, а касније и Руске костурнице и споменика посвећеног цару Николају II Романовом и палим руским војницима – костурнице Руске славе, као и уређењем више савезничких и окупаторских војних гробаља.

Једно од најзначајнијих меморијалних остварења представља и спомен-црква Светог Димитрија у Лазаревцу, у чијој крипти су сахрањени војници погинули у Колубарској бици.

Веома значајну групу меморијала представљају репрезентативна остварења јавних фигуралних споменика подизаних у градском амбијенту, којих је у међуратном периоду широм Југославије и Србије изграђено много, а ради обележавања сећања на одређене личности или догађаје из Првог светског рата. За избор најбољег решења формиране су стручне комисије, а реализација је поверавана најистакнутијим српским и југословенским вајарима тога доба. У оквиру фонда јавних споменика Београда издвајају се имена Ивана Мештровића и Ђорђа Јовановића, чији су радови обележили крај XIX и прву половину XX века.

Споменици војнику

У великом броју војних меморијала у Србији представљана је фигура српског војника (или више њих), допуњена симболима борбе и победе. Ређи је био пример да се подижу споменици појединим истакнутим војсковођама, као што је Споменик војводи Вуку Поповићу. Ретке су биле и фигуралне представе алегоријских персонификација, карактеристичних за језик визуелне културе XIX века, као што је случај са два монументална остварења Ивана Мештровића на Београдској

тврђави: Победник и Споменик за хвалности Француској.

Од споменика подигнутих у међуратном периоду, Споменик незнамом јунаку на Авали, Мештровићев велелепан рад, представља један од најзначајнијих војних меморијала, израђен по узору на праксу подизања споменика незнамом јунаку у европским земљама.

Поред репрезентативних меморијалних остварења на простору Београда, у рубним деловима града подижу се меморијали локалног карактера, који често подразумевају висок степен занатске и уметничке обраде. Реч је, пре свега, о споменичкој форми обелиска и о спомен-плочама, којима се обележавају сећања на пале ратнике. Од традиционалних меморијалних форми, негована је и пракса подизања спомен-чесми.

Највећи број меморијала везаних за Велики рат подигнут је између два светска рата. Међутим, обележавање сећања на значајне личности и догађаје из тог периода настављено је и касније, нарочито током осамдесетих и деведесетих година XX века, када се подиже велики број меморијалних споменика посвећених истакнутим војсковођама. Ова савремена врста меморисања није се односила искључиво на подизање нових споменика, већ и на рад на очувању, обнови и рестаурацији постојећих. У раду Завода за заштиту споменика културе града Београда утврђено је више културних добара, којима је један од најзначајнијих критеријума валоризације била културно-историјска вредност здања или споменика, везаних за најистакнутије личности и догађаје из периода Првог светског рата.

Укупно посматрано, меморијали Првог светског рата у Београду представљају синтезу традиционалних токова српске меморијалне културе XIX века и утицаја савремених струјања европских меморијалних токова заступљених у међуратном периоду.

Споменик Победник, 1928. година, Београдска шврђава, Горњи град, аутор: Иван Мештровић

ВОЈНИЧ СПОМЕН- СПОМ

Након завршетка Првог светског рата почетне иницијативе за формирање меморијала односиле су се на одржавање и уређење војничких гробаља. Тако је 3. јануара 1920. донета Уредба о уређењу и одржавању наших војних гробаља и гробова у домовини и на страни, а потом 22. априла 1922. и Закон о уређењу и одржавању војничких гробаља и гробова у домовини и на страни. По тој Уредби Министарство вера Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца било је надлежно да се стара о војничким гробљима, а у оквиру Министарства оформљен је посебан одсек који је водио рачуна о гробљима и сакупао податке о погинулим војницима. Поред тога, одсеку је поверено да прибавља планове и скице гробаља и гробова, као и старање о подизању надгробних споменика и спомен-костурница.

Поред домаћег законског оквира, одредбама Версајског уговора брига о гробљима свих верских конфесија, независно од тога да ли се односи на војничка гробља савезника или непријатељских сила, стављена су у надлежност држава на којима су се налазила. Уредбом од 12. децембра 1919. ту обавезу преузела је и влада Краљевине СХС.

Споменик српским рајницима погинулим 1915. на Немачком војном гробљу у Кошутњаку (угао улица Кнеза Вишеслава и Пионирске) 1916. година

КА ГРОБЉА КОСТУРНИЦЕ ЕН-ЦРКВЕ

Због тога није било неубичајено да се у нашој држави, поред српских војних гробаља, налазе и уређена гробаља аустроугарских војника, нарочито ако узмемо у обзир чињеницу да се у аустријским трупама борио и велики број војника који су потицали са територије новоформиране краљевине.

Најчешћи вид меморијала, поред војних гробаља, представљале су капеле или спомен-цркве са костурницама, које се, по својом стилским одликама и формалним решењима, нису разликовале од осталих цркава а најчешће су грађене у српско-византијском стилу.

Током Првог светског рата Немци и Аустроугари су подигли више споменика посвећених својим и српским војницима. Током борби око Београда 1915. године, линија последње одбране протезала се од Саве преко Чукарице, Бановог брда, Топчидера и Кошутњака до Врачара, а одлучујућа битка одиграла се у Кошутњаку 7. и 8. октобра. На месту тих положаја данас се налази Немачко војно гробље.

Половином 1916. године окупациона власт расписала је конкурс за решење тог комплекса, на коме су учествовали сви војни уметници београдског војног округа. Меморијални комплекс откривен је у новембру исте године. Гробље је првобитно заузимало велики део падине парка Кошутњак са бројним гробовима.

Споменик немачким и аустроугарским војницима погинулим 1915. на Немачком војном гробљу у Кошутњаку (угао улица Кнеза Вишеслава и Пионирске) 1916. година

ГАРДОШ

У оквиру Земунског гробља на Гардошу подигнута су два меморијална споменика посвећена страдалим ратницима у Првом светском рату.

Спомен-костурница аустроугарских и немачких војника на Римокатоличком гробљу обележена је једноставним мермерним, акаде-

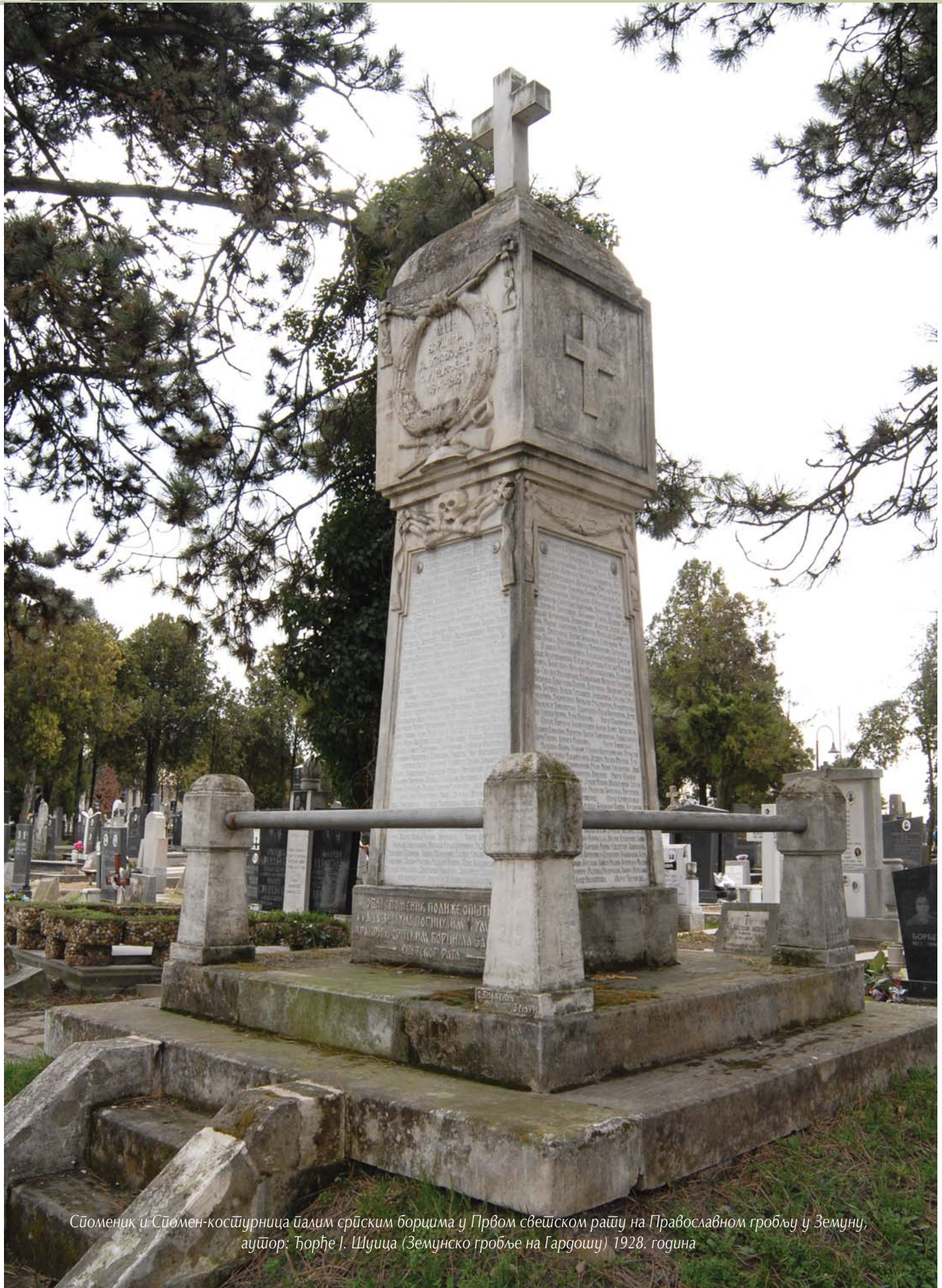
мистички третираним обелиском, израђеним 1934. године.

На православном делу гробља наспрам Харишеве капеле, током 1915. и 1916. године сахрањени су заробљени српски војници и интернирци. Првобитно су гробна места била обележена једноставним крстовима, а касније је постављен велики дрвени крст са

текстом. Градска управа 1928. одлучује да обележи десет година од уласка српских трупа у Земун, уређењем српског војничког гробља. Посао је поверен градском инжењеру Ђорђу Ј. Шуици, према чијим плановима је исте године изведена костурница и надгробни споменик.

Споменик и Спомен-костурница за немачким и аустроугарским ратницима у Првом светском рату на Римокатоличком гробљу у Земуну (Земунско гробље на Гардошу) 1934. година

Споменик и Спомен-кошћурница палим српским борцима у Првом свешком рату на Православном гробљу у Земуну,
аутор: Ђорђе Ј. Шцица (Земунско гробље на Гардошу) 1928. година

НОВО ГРОБЉЕ

Од свог настанка 1883. године па даље, Ново гробље на Палилули постало је највећи и најзначајнији меморијални простор Београда. Након завршетка Првог светског рата на гробљу је изграђено неколико монументалних меморијала посвећених погинулим ратницима и неколико посебних гробних целина, чиме

је тај простор конституисан као значајна меморијална целина посвећена Великом рату.

Поред савезничких војних гробља, на Новом гробљу у Рузвелтовој улици бр. 50, у непосредној близини, подигнуто је и Аустроугарско војно гробље, ограђено масивном оградом, чији је доминантни мотив капела у сре-

дини гробља. Иза капеле је изведена колонада са стубовима са два релефа у средишњем делу које је израдио Петар Гиндерт. На том гробљу сахрањени су аустријски и мађарски војници погинули у борбама око Београда 1914. и 1915. године, као и војници умрли у заробљеништву истих година.

Аустроугарско војно гробље

Бугарско војно гробље, освећено 2. децембра 1934, формирано је недалеко од аустроугарског.

ПОШТА ПАЛИМ РАТНИЦИМА

За потребе изградње и уређења Француског војног гробља, Београдска општина је 1922. године купила приватно земљиште и проширила Ново гробље ка улици Баје Секулића. Гробље је било завршено 1931. године, када је изведена ограда у југозападном делу комплекса. Ограда је, иначе, урађена по

пројекту архитекте Рајка Татића и конципирана у духу националне архитектуре, у српско-византијском стилу који је, као доминантан стилски израз, био коришћен на низу објеката у оквиру Новог гробља.

Италијанско војно гробље уређено је у исто време кад и Францус-

ко. Грбови војника поређани су у правилним редовима и означени крстовима са исписаним именима, а централни мотив је велики мермерни крст иза кога су, на троугаоном тимпанону, медаљони са текстом на италијанском језику.

Француско војно гробље, 1931. година

Италијанско војно гробље, 1931. година

Један од најзначајнијих меморијала Првог светског рата, Споменик и спомен-костурница браниоцима Београда 1914–1918, подигнут на месту ранијег српског војничког гробља, свечано је освећен 11. новембра 1931. године. Свечаности су присуствовали краљ Александар, представници владе и војске краљевине Југославије, Београдске општине и дипломатски представници. Монументална скулпторална композиција, висока скоро 20 метара, подигнута је на иницијативу Удружења резервних официра и ратника, уз материјалну помоћ Београдске општине. У њој су сачрањени посмртни остаци 3.529 идентификованих и 1.074 неидентификована борца.

Споменик је дело познатог архитекте и скулптора, руског емигранта Романа Верховс-

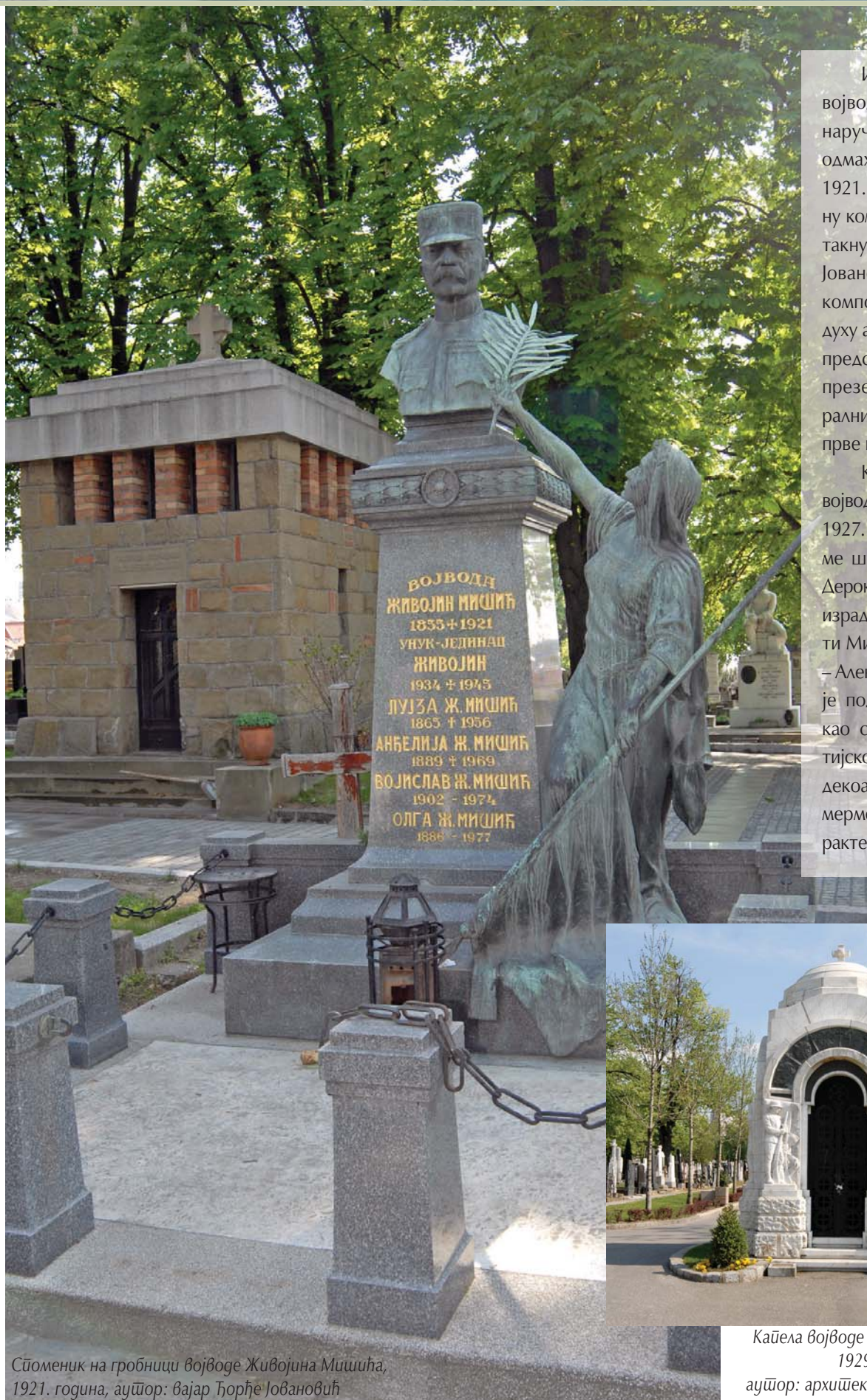
Руска костурница на Новом гробљу 1935. година аутор: архитекта Роман Верховској

која. По његовом нацрту
скулптуре су извели
вајар Живојин Лукић (фи-
гура војника постављена
на врх меморијала) и Вла-
димир Павлович Заго-
родњук (представа палог
орла у подножју споме-
ника).

У близини Српске
костурнице из Првог
светског рата подигнути
су Руска костурница и
споменик посвећен цару
Николају II Романову и
палим руским војницима
– Костурница Руске сла-
ве. Смештена је на про-
стору Руског гробља и
изграђена по пројекту
Романа Верховскоја. Ме-
моријал је завршен 1935.
године као спомен на ми-
лионе руских војника
страдалих у Првом свет-
ском рату. Архитекта
Верховској је аутор свих
скулпторских мотива на
меморијалу.

*Споменик и
спомен-костурница
браниоцима Београда 1914–1918,
1931. година
аутор: архитекта
Роман Верховској*

Израду споменика војводе Живојина Мишића наручио је Генералштаб, одмах након његове смрти 1921. године, а скулпторалну композицију извео је истакнути српски вајар Ђорђе Јовановић. Скулпторална композиција изведена је у духу академског реализма и представља једно од најрепрезентативнијих скулпторалних гробних меморијала прве половине XX века.

Конкурс за капелу војводе Путника расписан је 1927. године, али упркос томе што је рад Александра Дерока добио прву награду, израда је поверена архитекти Министарства грађевине – Александру Васићу. Капела је подигнута 1929. године као синтеза српско-византијског стила и елемената ар декоа. Изведен је у белом мермеру, са војничким карактером, акцентованим ре-

Капела војводе Радомира Путника, 1929. година, аутор: архитекта Александар Васић

Споменик на гробници војводе Живојина Мишића, 1921. година, аутор: вајар Ђорђе Јовановић

лефнима представама војника на уганим пиластрима. Унутар капеле постављен је бронзани рељеф са ликом војводе Путника, рад вајара Ђорђа Јовановића из 1924. године.

Друштво за неговање традиција ослободилачких ратова Србије до 1918. године подигло је споменик на гробу војводе Петра Бојовића, на Новом гробљу у Београду, 1989. године, поводом годишњице пробоја Солунског фронта. До тада је на породичном гробном месту стајало старо гробно обележје, пренесено са Ташмајданског гробља, испред кога је постављен нови споменик, биста са ликом војводе на каменом постаменту, рад аутора Љубише Манчића.

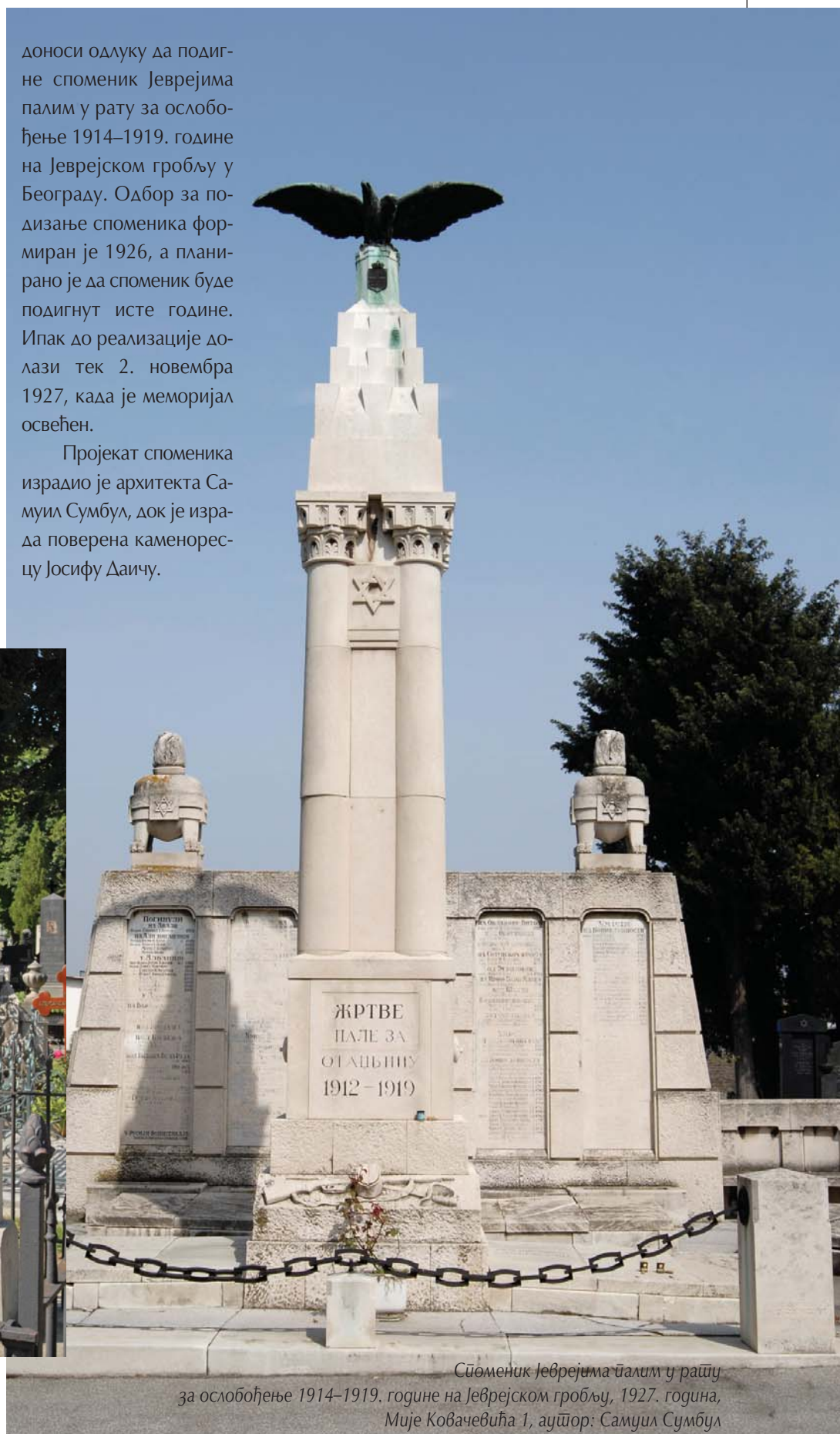
Након завршетка рата, Сефардска и Ашкенеска јеврејска општина са врховним рабином Алкалајем на челу

доноси одлуку да подигне споменик Јеврејима палим у рату за ослобођење 1914–1919. године на Јеврејском гробљу у Београду. Одбор за подизање споменика формиран је 1926, а планирано је да споменик буде подигнут исте године. Ипак до реализације долази тек 2. новембра 1927, када је меморијал освећен.

Пројекат споменика израдио је архитекта Самуил Сумбул, док је израда поверена каменоресцу Јосифу Даичу.

Споменик на гробници војводе Петра Бојовића, 1989. година
аутор: Љубиша Манчић

Споменик Јеврејима палим у рату за ослобођење 1914–1919. године на Јеврејском гробљу, 1927. година,
Мије Ковачевића 1, аутор: Самуил Сумбул

Током ратних сукоба у Београду велики број српских војника сахрањен је у низу мањих гробница на подручју града. Након рата, иницијативу да се та војна гробља обједине у једну костурницу, Министарству војном подноси војни прота Здравко Пауновић. Предлог је био да се изгради војна костурница у близини Цркве Ружице, с обзиром на то да је то била војна црква и да се војска ту причестила пре поласка у рат. Костурница је изграђена током 1937. године када су реконструисани Јакшићева кула и околни бедеми и када је подигнута капела Свете Петке. Смештена је у

зиду испод Јакшићеве куле, а у њу су положени посмртни остаци бораца нађених на простору Београдске тврђаве и привремено ексхумираних бораца који су се налазили у капели војне болнице.

Црква Светог Димитрија у Лазаревцу, један од најзначајнијих меморијалних храмова посвећених Првом светском рату, подигнута је на месту где су окупаторске власти 1916. године направиле заједничку гробницу за страдале српске војнике. Чедомир Поповић, парох села Петке код Лазаревца, формирао је 1921. године одбор који је прерастао у Друштво за поди-

зање спомен-цркве са костурницом погинулим и помрлим јунацима у Колубарској бици. Црква је изведена по узору на Храм Св. Ваведења на Топчидерском брду у Београду, а мањим делом инспирисана је и опленачким храмом. Аутор пројекта је Иван Рик у сарадњи са Андрејем Папковим.

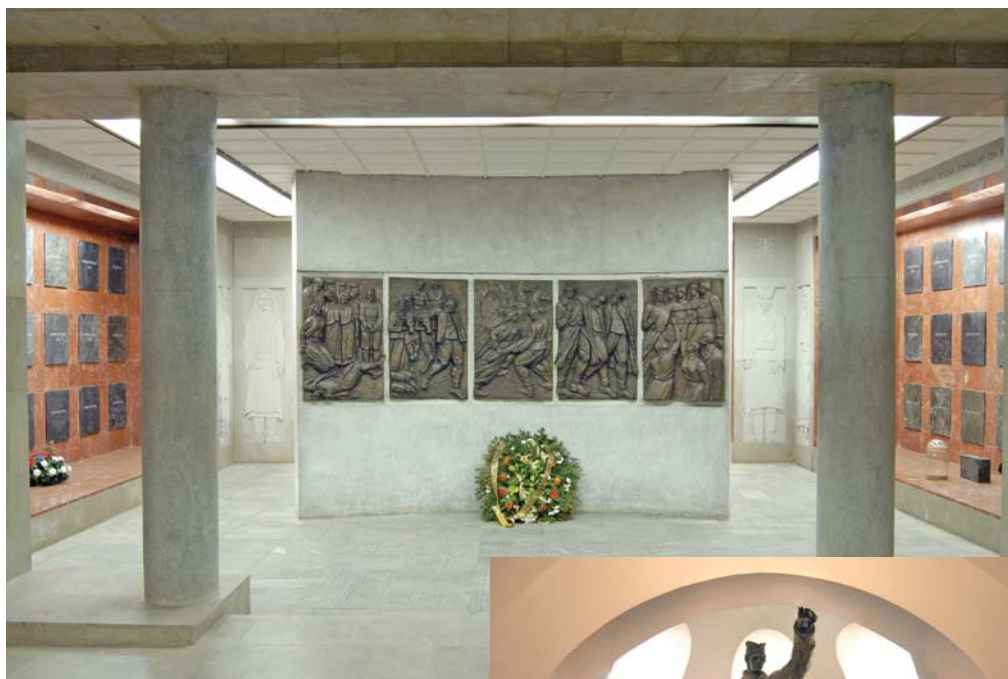
Радови на изградњи започети су 8. новембра 1938, када је храм освештен, да би већ 1941. године били обустављени услед избијања рата. Наставку радова приступљено је 1960. године. Нови пројекат недовршене крипте урадио је арх. Доброслав Павловић. Конзерваторски третман

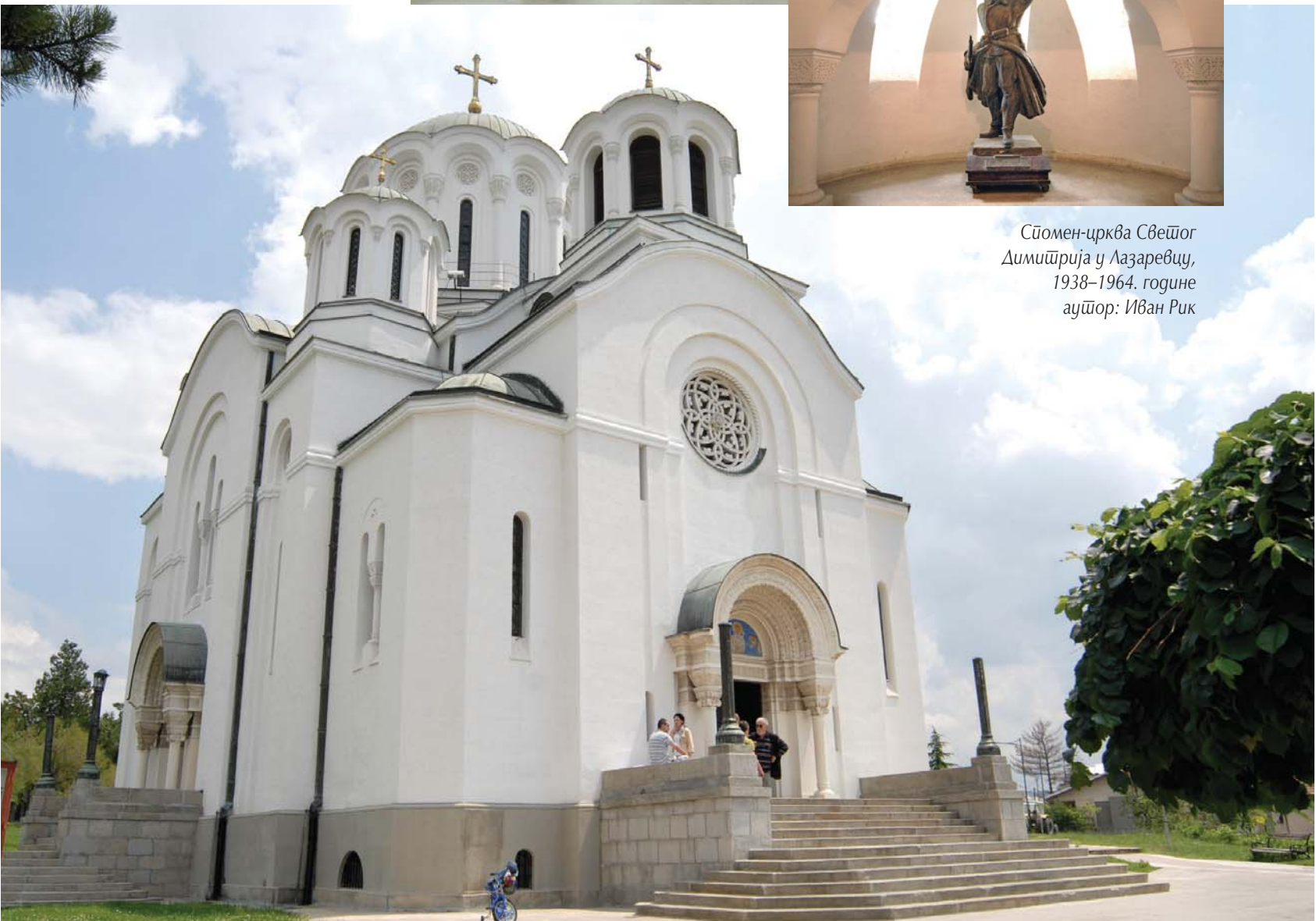
*Костурница бранилаца Београда 1915. године,
Београдска тврђава 1937. година*

оштећених делова цркве и уобличавање њених недовршених делова према изворној замисли архитекте Рика предвиђени су детаљном документацијом коју је израдио Драгомир Тадић. Репрезентативност крипте наглашена је материјализацијом ентеријера изведеним од мермера са аплицираним бронзаним рељефним плочама, аутора вајара Михаила Томића. Радови на цркви и крипти завршени су 1964. године, на педесетогодишњицу Колубарске битке.

Сџомен-црква Светог Димитрија у Лазаревцу, 1938–1964. године
аутор: Иван Рик

Споменик трећепозивцима, 1923. година, Карађорђевог парка
аутор: вајар Стаменко Ђурђевић

ЈАВНИ ФИГУРАЛНИ

Посебно значајан вид меморисања догађаја и личности из Првог светског рата представљају фигурални споменици, постављени у оквиру градских целина. У међуратном периоду, широм Југославије и Србије подигнут је велики број фигуралних скулпторалних меморијала, с циљем обележавања сећања на одређене личности или догађаје из Првог светског рата.

Споменик трећепозивцима првобитно је, 1914. године, наручило Министарство војске, а изведен је 1914–1915. године, по скици академског сликара Д. Глишића и гипсаном моделу вајара Стаменка Ђурђевића. Клесали су га војници клесачи и било је планирано да буде постављен у оквиру спомен-чесме трећепозивцима на Булбулдеру. Коначно је, залагањем Друштва за улепшавање Карађорђевог споменика, парка и околине, постављен у Карађорђевог парку и свечано откривен 29. јула 1923. године.

У оквиру некадашње војничке Цркве Ружице постављена је фигура српског војника из балканских ратова и Првог светског рата, изливена по нацрту архитекте Николаја Краснова. Фигура војника налази се испред бочног портала цркве.

Споменик посвећен палим ратницима у балканским ратовима 1912–1913. и Првом светском рату у Младеновцу свечано је откривен 24. октобра 1926, на простору некадашње Житне пијаце, а данас парка у центру града. Иницијативу за подизање споменика покренули су преживели ратници Младеновца, што је

СПОМЕНИЦИ

општинска власт прихватила и почетком 1926. formirala Odbor za podizanje spomenika. Realizovan je kao autorsko delo slikara i vajara Mihaila Milovanovića.

Свечаном откривању споменика присуствовали су српски патријарх Димитрије, краљ Александар Карађорђевић са краљицом Маријом, велики пријатељ српског народа Швајцарац др Арчибалд Рајс, затим представници народне одбране, удружења инвалида, добровољаца и ратника, Црвеног крста и других удружења.

Споменик јалим рајницима 1912–1918. у Младеновцу, 1926. година
аутор: сликар и вајар
Михаило Миловановић

Српски војник из рајнова 1912–1918, улаз у Цркву Ружицу, 1925. година, Источно поиграђе Београдске шврђаве

Споменик Победник подигнут је поводом прославе десетогодишњице пробоја Солунског фронта 7. октобра 1928, на Горњем граду Београдске тврђаве. Израда и подизање споменика трајали су од 1913. до 1928. године, мада прве идеје потичу још из 1912, када се, после победе у Првом балканском рату, у јавности јављају предлози за подизање споменика у Београду, у славу коначне победе над Турцима. Београдска општина у августу 1913. доноси одлуку да се тај велики историјски догађај обележи подизањем споменика победи. Првобитно је замишљен као монументална фонтана коју је требало поставити на простору Теразијског платоа. Због скандала у београдској јавности и оспоравања, са моралног и уметничког аспекта, идеје да се спомен-обележје постави на Теразијама, скулпту-

Споменик Победник, 1928. година, Београдска тврђава, Горњи град, аутор: Иван Мештровић

ра је своје коначно место добила на платоу Горњег града Београдске тврђаве.

У опусу Ивана Мештровића, скулптура Победник, изведена 1913. године, долази непосредно након циклуса скулптура намењених Видовданском храму, а надовезује се на идејни и стилски концепт поменутог циклуса, у који спадају и репрезентативна дела Мештровићеве пластике, попут скулптура Милоша Обилића, Срђе Злопоглеђе, Марка Краљевића.

Споменик захвалности Француској подигнут је у знак сећања на пријатељство, узајамну помоћ и сарадњу Француске и Србије током Првог светског рата. Друштво пријатеља Француске, маја 1924. године, покренуло је званичну иницијативу за подизање споменика захвалности српског народа Француској. У почетку је разматрана и идеја да се споменик подигне у Паризу. Уместо расписивања конкурса, одлучено је да се задатак израде меморијала повери Ивану Мештровићу, који је иконографију за првобитну скицу споменика креирао уз сугестије Рејмона Ванијеа (Raymond Warnier), директора Француског института у Загребу.

Одлука о месту постављања споменика донета је на седници општинског одбора 19. септембра 1930, када је одабрана симболична локација у парку Велики Калемегдан, на месту некадашњег споменика Карађорђу, срушеног током Првог светског рата. Након постављања споменика, свечано откривање одржано је 11. новембра 1930, на годишњицу завршетка Великог рата. Свечаности су присуствовали краљ Александар, краљица Марија и бројне делегације.

Споменик Арчибалду Рајсу подигнут је у Топчидерском парку, 9. августа 1931, две године након смрти швајцарског криминолога и великог пријатеља српског

Споменик захвалности Француској, 1930. година, Велики Калемегдан аутор: Иван Мештровић

народа. Инскрипција на постаменту споменика сведочи о томе да је иницијатива за његову изградњу потекла од Удружења резервних официра и ратника. Дело је вајара Марка Брежанина, истакнутог портретисте чији је ово једини јавни споменик у Београду.

Споменик Франшу д'Епереу, маршалу француске армије, подигнут је залагањем Удружења резервних официра и ратника, а свечано откривање уприличено је приликом боравка Франша д'Епера у Београду, 18. маја 1936. године. Налази се на раскрсници улица Франша д'Епера и Булеvara ослобођења. Бронзана биста је дело академског вајара Ристе Стијовића.

Споменик Франшу д'Епереу, 1936. година, угао улица Франша д'Епера и Булеvara ослобођења
аутор:
Ристо Стијовић

Споменик Арчибалду Рајсу, 1931. година, Тойчидерски парк
аутор:
вајар Марко Брежанин

Споменик војводи Вуку Појовићу, 1936. година,
 парк Топличин венца
 аутор: вајар Ђорђе Јовановић

Репрезентативни Споменик војводи Вуку, смештен у оквиру парковске површине на Топличином венцу, свечано је откривен и освештан 23. октобра 1936. године. После преноса посмртних остатака војводе са гробља у Зејтинлику на Ново гробље у Београду, 13. септембра 1923, никле су и прве идеје о подизању споменика. На предлог председ-

ника Београдске општине, Градско веће одлучило је да се за споменик војводи Вуку у Београду уступи место у малом парку на Топличином венцу. О изradi и постављању овог меморијала бринуо је Одбор за подизање споменика војводи Вуку. Средства за израду споменика обезбедили су многобројни поштоваоци војводе. Бронзану фигуру

војводе Вука излио је вајар Ђорђе Јовановић 1929. у Прагу, да би сам меморијал био подигнут седам година касније, чиме је обележена двадесетогодишњица његове погибије.

Један од најзначајнијих споменика посвећених Првом светском рату подигнут је на Авали и посвећен незаном јунаку. У контексту опште европске

*Споменик незнаком јунаку,
1934–1938. године, Авала
аутор: Иван Мештровић*

практике подизања споменика незнаком јунаку, подигнут је истоветни споменик и у Србији.

На Авали је 1921. године пронађен гроб са крстом на коме је стајао натпис: Ein unbekannte serbischer Soldat, након чега је на том месту подигнут споменик по пројекту архитекте Милана Минића. Краљ Александар, затим, доноси одлуку

да на месту старог града Жрнова подигне монументални споменик, а као аутор ангажован је Иван Мештровић. На Видовдан 1934. године, краљ је положио повељу о подизању меморијала у темељ споменика, који је потом освештан. Цео меморијал изведен је као мазулеј тако да представља синтезу меморијалног и

гробног обележја, асоцијативно повезан на класичну гробну форму саркофага.

Мазулеј је освештен на Видовдан 1938. године, а по изградњи новог монументалног споменика, посмртни остаци непознатог српског ратника из старог спомен-обележја, које је потом порушено, положени су у нову крипту.

Меморијална форма обелиска или пирамиде примењивана је на територији Србије још од XIX века, а та традиција настављена је и након Првог светског рата. Тај тип споменика користи се за гробна обележја и за друге бројне меморијалне функције.

Форма обелиска са четвоространим крстом на врху примењена је на репрезентативном споменику погинулим ратницима 1912–1919, подигнутом у месту Влашка недалеко од Младеновца, 1923. године. Као непосредан узор послужио је сличан меморијал из Тополе, који су

МЕМОРИЈАЛИ У ФОРМИ

подигли краљ Александар и ратни инвалиди Тополе.

Обелиск у селу Стублине код Обреновца подигнут је 1925. годи-

Споменик погинулим ратницима у ратовима 1912–1918.

Споменик ратницима 1912–1918. у селу Влашка, 1923. година, Младеновац

ОБЕЛИСКА / ПИРАМИДЕ

не, са карактеристичном представом орла на врху.

Складно конципирани Споменик палим борцима села Кумодража

у ратовима 1912–1918, у форми тро-степеног обелиска од тамног мермера, подигнут је 1924. године, а израдила га је позната каменорезачка радња „Бертото“ из Београда.

На врху обелиска акцензован је ликовни мотив представе орла раширених крила.

у Сјублинама,
крај Обреновца 1925. година

Споменик рајницима Кумодража погинулим у рајовима 1912–1918.
Кумодраж, 1924. година, аутор: Каменорезачка радња „Бертошо“

СПОМЕН-ЧЕСМЕ

Традиционални вид меморисања подизањем спомен-чесми, негован у XIX веку, континуирано се примењује током и након Првог светског рата. Ти споменици, поред војних гробаља, представљају прве меморијале посвећене Првом светском рату.

У јесен 1915. године, недалеко од Младеновца, у селу Црквенац, на месту где се налазила Друга резервна младено-

вачка болница, подигнута је спомен-чесма, као успомена на болнице жена Шкотске у Србији, чији је оснивач била Елис Инглиш. Тај први меморијал, посвећен Првом светском рату на територији Београда, конципиран је једноставно.

Недалеко од Градске болнице, у Чингријиној улици, подигнута је Трећепозивачка чесма. Градња је, највероватније, започета током пролећа или лета 1915. године и у њој су учествовали преживели трећепозивци Седмог пешадијског пука. Настала је као успомена на саборце страдале у Колубарској бици на Варовници 1914. године. Залагањем Друштва за улепшавање Булбулдера чесма је обновљена и свечано осветљена на Петровдан 1927. године, о чему сведочи плоча на бочној страни постамента, са натписом.

Спомен-чесма Црквенац у Младеновцу, 1915. година

Трећепозивачка чесма, 1915–1927. године, Чингријина улица

СПОМЕН-ПЛОЧЕ

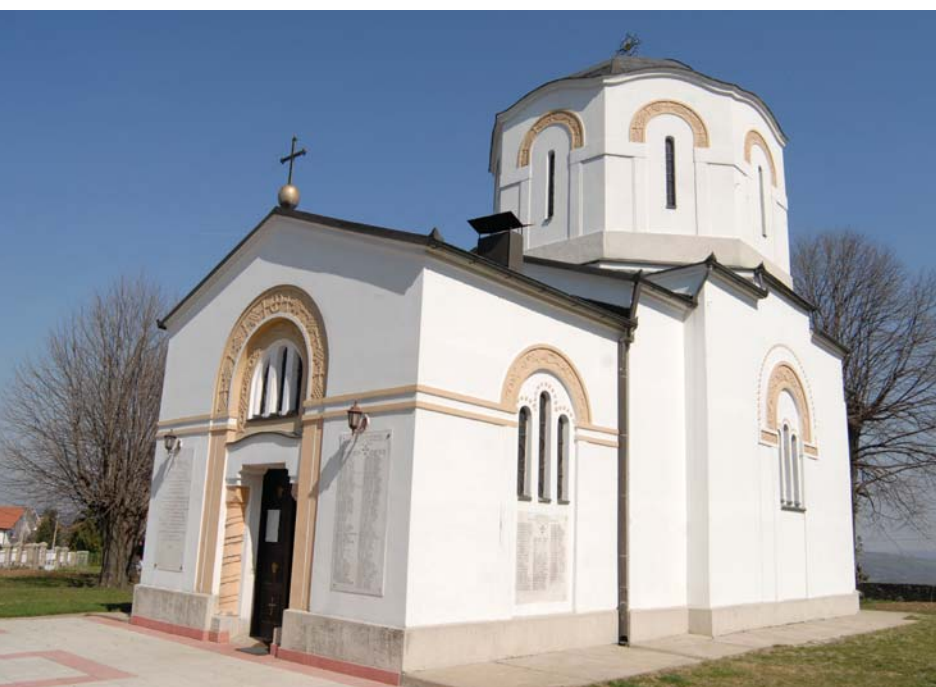
Обележавање спомен-плочама неговано је у традицији српске меморијалне културе, а нарочито је карактеристично сећање на палe ратнике у мањим местима и селима, постављањем спомен-плоча на локалним храмовима.

У знак сећања на студенте универзитета који су погинули за отаџбину од 1912. до 1919. године, у аули Капетан-Мишиног здања, данашњој згради Ректората Универзитета у Београду, подигнуте су четири спомен-плоче од светлог глчаног мермера, уграђене у четири нише, које сачињавају јединствену меморијалну целину. Нацрт за плоче су ауторско дело архитекте Пера Поповића, а идеју за њихову израду дао је ректор Универзитета из 1920. године Павле Поповић. Средства за израду обезбедио је истакнути српски мецена и добротвор Лука Ђеловић Требињац.

Свечано освећење меморијала одржано је 27. јануара 1930, уз присуство краља Александра, војних, државних и црквених великодостојника.

Карактеристичан је пример спомен-плоча постављених на припрати Цркве Св. Марије Магдалене у Белом Потоку. На три посебне спомен-плоче уписана су имена ратника који су пали у ратовима 1912–1918. године, пореклом из Пиносаве, Белог Потока и Зуца. Ме-

моријални карактер те цркве у контексту Првог светског рата је значајан и због чињенице да се у њеној порти чува камени крст који је до 1938. године стајао на старом гробу незнатог јунака на Авали.

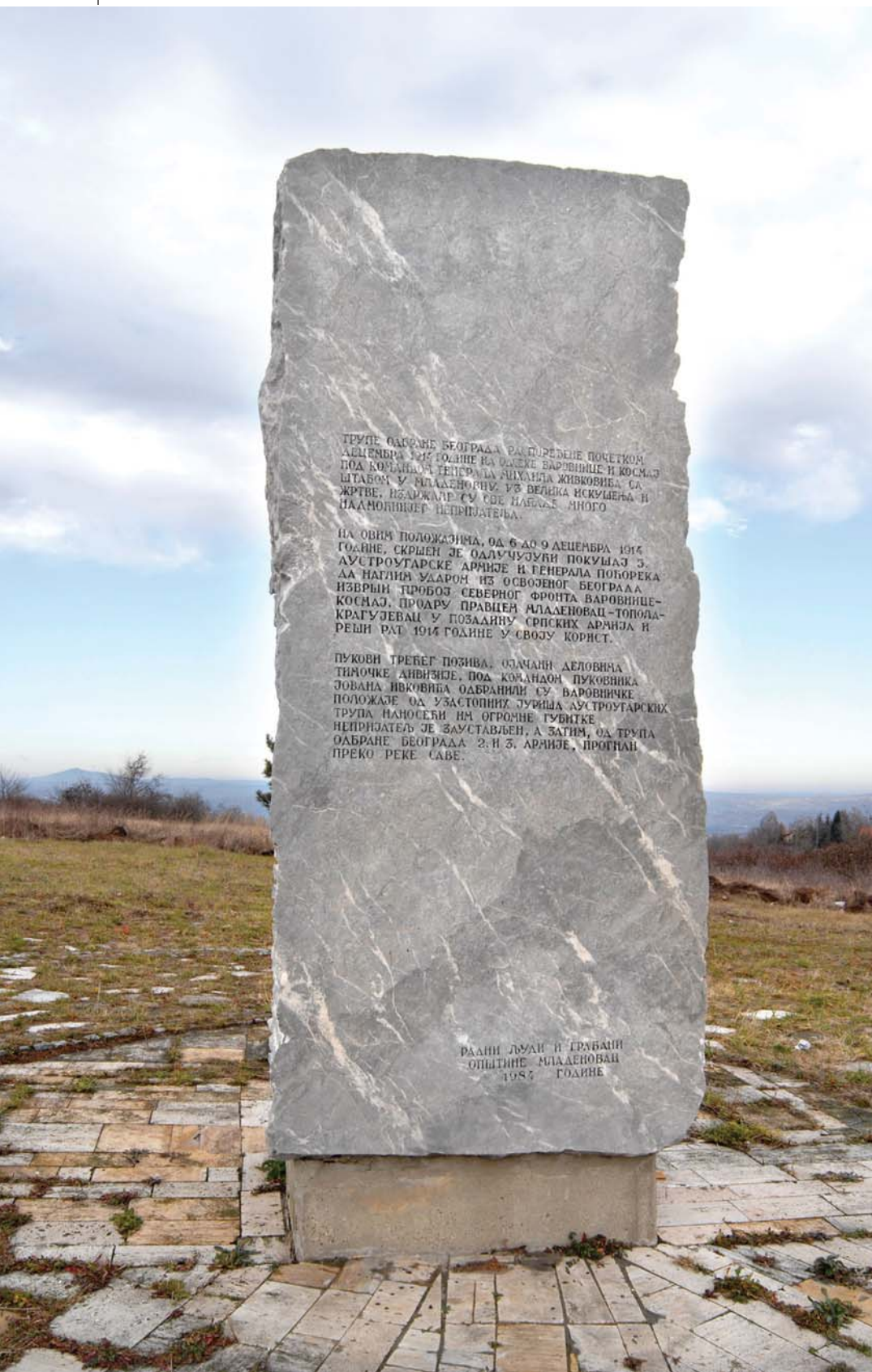

*Спомен-плоче студентима универзитета
погинулим
за отаџбину 1912–1919.
Капетан-Мишино здање,
Студентски брг 1, 1930. година
аутор: архитекта Пера Поповић*

*Спомен-плоче Пиносавци,
Белопољчани, Зучани
погинули за отаџбину 1912–1918.
Припрати Цркве Св. Марије
Магдалене у Белом Потоку*

САВРЕМЕНИ МЕМОРИЈАЛИ

Споменик на Варовници, 1984. година, Младеновац
аутор: архитекта Мико Лукић

Највећи број меморијала подигнут је у времену између два светска рата, али и након окончања Другог светског рата, када превагу односи потреба да се исказе нови политички и идеолошки концепт који промовише успомену на Народноослободилачку борбу. Ипак, касније, нарочито осамдесетих и деведесетих година XX века, наставља се континуитет обележавања сећања на значајне личности и догађаје Првог светског рата. У том периоду велики број акција за подизање меморијала Првог светског рата потиче од Друштва за неговање традиција ослободилачких ратова Србије до 1918. године. Меморијалне форме су у највећем броју представљале спомен-бисте истакнутих личности из рата, које се постављају као јавни споменици у оквиру урбаних целина.

Споменик на Варовници свечано је откривен 8. децембра 1984, у спомен 70 година од Варовничке битке, истовремено и као сећање на прве борбе Грочанског партизанског одреда 1941. године. Изведен је по идејном решењу архитектке Мика Лукића.

На Дунавском кеју, на Дорћолу, 1988. године подигнут је Споменик браниоцима Београда на месту битке за одбрану Београда из 1915. године. Аутора споменика је вајар Никола Коља Милуновић. Репрезентативни споменик конципиран је у виду капије. На лучном забату фронтално, изнад пролаза, стилизован је приказ српских војника, а позади исписан чувени говор мајора Гавриловића, од 7. октобра 1915. године.

Акцијом Друштва за неговање традиција ослободилачких ратова Србије до 1918. године, поводом седамдесетогодишњице пробоја Солунског фронта, 1988. године, обележена је реплика Кајмакчаланске осматрачнице српске војске са Солунског фронта, у Пионирском парку у Београду. Том приликом изведен је подзид од тесаника на који су постављене рељефне плоче са ликовима краља Петра и краља Александра Карађорђевића и француских и српских војсковођа, дело аутора Љубише Манчића.

Споменик браниоцима Београда, 1988. година, Дунавски кеј
аутор: Никола Коља Милуновић

Релика Кајмакчаланске осмајрачнице српске војске са Солунског фронта, 1988. година, Пионирски парк
аутор рељефних плоча са ликовима краља Петра и краља Александра Карађорђевића и француских и српских војсковођа Љубиша Манчић

На платоу испред Београдског сајма, 18. новембра 1988, поводом 70 година од завршетка Првог светског рата, свечано је откривена биста војводе Живојина Мишића. Дело је вајарке Дринке Радовановић.

Споменик славном српском војводи Степи Степановићу конципиран од једноставног постамента и стојеће фигуре војводе, постављен је у његовом

родном месту Кумодражу 1990. године. Дело је вајарке Дринке Радовановић.

Биста војводе Радомира Путника, подигнута на почетку булевара који носи његово име, свечано је откривена на Видовдан 1990. године. Дело је вајарке Дринке Радовановић.

Биста војводе Петра Бојовића постављена је 1992. године на скверу код Каленић пијаце. Дело је вајарке Дринке Радовановић.

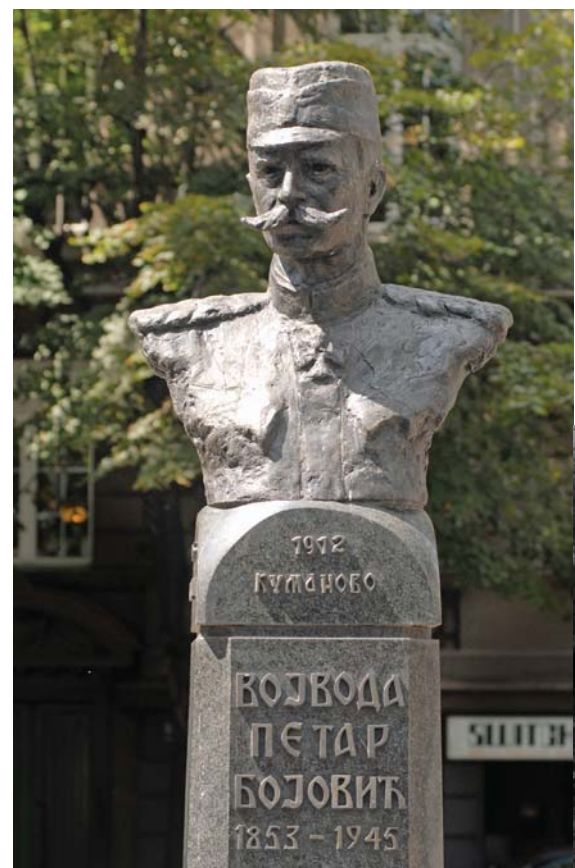
Споменик војводи Степи Степановићу, 1990. година, Кумодраж аутор: Дринка Радовановић

Биста војводе Живојина Мишића, 1988. година, Булевар војводе Мишића 14, испред улаза у Београдски сајам аутор: Дринка Радовановић

Биста војводе Радомира Пућника, 1990. година, Булевар војводе Пућника аутор: Дринка Радовановић

Биста војводе Петра Бојовића, 1992. година, парк код Каленићеве пијаце, између Крунске и Кичевске улице аутор: Дринка Радовановић

АРХИТЕКТОНСКИ ОБЈЕКТИ – СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ

Последњих године не подижу се само нови споменици већ се ради и на очувању, обнови и рестаурацију постојећих. У раду Завода за заштиту споменика културе града Београда утврђено је више културних добара којима је један од најзначајнијих критеријума валоризације била културно-историјска вредност здања или споменика везаних за најистакнутије личности и догађаје из периода Првог светског рата.

Родна кућа војводе Сїеїе Сїеїановића, средина XIX века, Врчинска 1, Кумограж

Кућа доктора Арчибалда Рајса, 1921. година, Булевар војводе Мишића 73, аутор: Лазар Лацковић

Кућа у Кумодражу, подигнута средином XIX века, а у њој је 1856. године рођен српски војсковођа војвода Степа Степановић.

Скромна кућа доктора Арчибалда Рајса у Булевару војводе Мишића 73 изграђена је по угледу на српске сеоске куће. У овој кући доктор Рајс је живео у периоду од 1921. до смрти 1929. године.

Кућа војводе Петра Бојовића, у којој је живео и радио од 1928. до

своје смрти 1945. године, налази се у Трнској 25 на Врачару. ■

*Кућа војводе Петра Бојовића,
1926. година, Трнска 25
аутор: Владимир Валовски*